

Vlaanderen
is werk

TRENDRAPPORT 2020

Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt

**STEUNPUNT
WERK**

DEPARTEMENT
**WERK &
SOCIALE
ECONOMIE**

TRENDRAPPORT 2020

Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt

De Smet, R., Penders, I., Sourbron, M., Vansteenkiste, S.,
Boey, R., Van Langenhove, H. & Van Onacker, E. (2020).
Tendrapport 2020: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt.
Brussel/Leuven: Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk
ISBN: 9789040304224

**STEUNPUNT
WERK**

Vlaanderen
is werk

Inhoud

Samenvatting	5
1. Inleiding	9
2. Personen met een migratieachtergrond	10
Aandeel in de bevolking	10
Werkzaamheid	11
Focus: kloven in werkzaamheidsgraad naar geslacht en onderwijsniveau.....	
Werkloosheid en uitstroom naar werk	14
Focus: kloven in werkloosheidsgraad naar geslacht en onderwijsniveau.....	
Deelname aan vorming	17
Socio-demografische kenmerken.....	18
3. Jongeren	19
Aandeel in de bevolking	19
Werkzaamheid	20
Focus: exclusief studenten	
Werkloosheid en uitstroom naar werk	22
Focus: uitstroom naar werk.....	
Socio-demografische kenmerken.....	24
4. NEET-Jongeren	25
Aandeel in de bevolking	25
NEET-ratio naar achtergrondkenmerken	26
Afstand tot de arbeidsmarkt	27
Socio-demografische kenmerken.....	28
5. 55-plussers	29
Aandeel in de bevolking	29
Werkzaamheid	30
Focus: evolutie werkzaamheidsgraad per leeftijdsjaar	31
Werkloosheid en uitstroom naar werk	32
Focus: uittredestatuten	33
Deelname aan vorming	35
Socio-demografische kenmerken.....	36
6. Kortgeschoolden	37
Aandeel in de bevolking	37
Werkzaamheid	38
Focus: kloven in werkzaamheidsgraad naar geslacht en leeftijd	
Werkloosheid en uitstroom naar werk	40
Deelname aan vorming	42

Socio-demografische kenmerken.....	43
7. Personen met hinder door handicap, langdurige aandoening of ziekte	44
Aandeel in de bevolking	44
Werkzaamheid	45
Focus: deeltijds werk	
Werkloosheid en uitstroom naar werk	46
Focus: evolutie van arbeidsdeelname	
Focus: gevraagde of verkregen ondersteuning en gekend bij een officieel plaatsingsbureau	
Deelname aan vorming	50
Socio-demografische kenmerken.....	51
8. Arbeidsreserve.....	52
Aandeel in de bevolking	52
Mogelijke werkzaamheidsgroei	55
Focus: inschrijving bij RVA of VDAB.....	
Deelname aan vorming	58
Socio-demografische kenmerken.....	59
9. Methodologie	60

Samenvatting

Personen met een migratieachtergrond

Er gaapt een forse kloof tussen de werkzaamheidsgraad van personen geboren in België en van personen geboren buiten de EU-28. Vooral bij vrouwen is het verschil in arbeidsdeelname aanzienlijk. De voorbije jaren werd die kloof wat kleiner dankzij een forse stijging van de werkzaamheidsgraad van personen met een migratieachtergrond. Die stijging is onder meer het gevolg van een daling van het aantal kortgeschoolde vrouwen geboren buiten de EU-28 in de bevolking, en een stijging van de arbeidsdeelname bij midden- en hogeschoolde personen geboren buiten de EU-28.

Het aandeel niet-beroepsactieven is hoger dan gemiddeld bij personen met een migratieachtergrond, maar het is vooral de werkloosheidsgraad die uitzonderlijk hoog is bij deze groep. In 2019 was de werkloosheidsgraad van personen geboren buiten de EU-28 ruim driemaal hoger dan bij personen geboren in België. Veel niet-werkende personen geboren buiten de EU-28 zijn dus actief op zoek naar werk. De uitstroom naar werk vanuit werkloosheid is lager dan gemiddeld, maar minder dramatisch dan sommige van de andere groepen die in dit rapport worden besproken. Personen geboren buiten de EU-28 zijn echter oververtegenwoordigd in tijdelijk werk, waardoor ze vaker periodes van werk afwisselen met periodes van werkloosheid en gevoeliger zijn voor conjunctuurschommelingen.

Jongeren (15-24 jaar)

De voorbije jaren werd de dalende trend in de werkzaamheidsgraad van jongeren gekeerd, onder meer dankzij de versoepeling van de regels omtrent studentenarbeid. Daardoor verviervoudigde het aantal studenten die bijverdienen sinds 2017. Desondanks blijft de werkzaamheidsgraad van jongeren (33,4%) een heel stuk lager dan gemiddeld (75,5%). Dit is te wijten aan het grote aandeel studenten onder de 15- tot 24-jarigen, waardoor die lagere werkzaamheidsgraad niet noodzakelijk problematisch is. Wanneer we de studenten buiten beschouwing laten, stijgt de werkzaamheidsgraad van jongeren naar 74,0%, en wordt duidelijk dat enkel kortgeschoolde jongeren een bijzonder lage werkzaamheidsgraad hebben (45,0%).

De jeugdwerkloosheidsgraad is erg conjunctuurgevoelig. Na de crisissen van 2008-2009 en 2012-2013 is deze gestegen naar 16,6% in Vlaanderen, maar sindsdien daalde ze sterk tot 9,5% in 2019. De Corona-crisis in 2020 zou tot een nieuwe opstoot kunnen leiden. Ondanks de hoger dan gemiddelde werkloosheidsgraad stromen werkzoekende midden- en hogeschoolde jongeren doorgaans vlot uit naar werk, veel vlotter dan oudere werkzoekenden.

Neet-Jongeren

Ook het aantal NEET-Jongeren (jongeren die niet werken en geen opleiding volgen) is erg conjunctuurgevoelig. Tussen 2008 en 2013 nam hun aandeel toe van 6,3% tot 10,5% van alle jongeren tussen 15 en 24 jaar. In 2019 was dit aandeel teruggevallen tot 7,5%. De helft van alle NEET-Jongeren in 2019 had geen arbeidswens en nog eens 21,7% wou wel werken maar was niet actief op zoek naar werk. Dit suggereert dat velen onder hen een behoorlijke afstand tot de arbeidsmarkt hebben.

55-plussers

De werkzaamheidsgraad van 55-plussers is tegelijk een succesverhaal en een knelpunt: in geen enkele bevolkingsgroep is de afgelopen twintig jaar zoveel vooruitgang geboekt, maar toch blijven we in vergelijking met veel andere landen erg zwak scoren op dit gebied. We stellen vast dat de 55- tot 57-jarigen ondertussen aansluiten bij de jongere generaties met een werkzaamheidsgraad van ongeveer 78%. Vanaf 58 jaar gaat de arbeidsdeelname echter snel bergaf en bij mensen ouder dan 60 is minder dan de helft nog aan het werk.

Oudere werklozen worden steeds sterker geactiveerd. In 2019 was het aandeel 55-plussers in stelsels als SWT of vrijgestelde werkloosheid driemaal kleiner dan in 2011. Het aantal werkzoekende 55-plussers dat uitstroomt naar werk is in ongeveer dezelfde periode verdriedubbeld. Toch blijft de uitstroom naar werk voor oudere werkzoekenden bijzonder laag in vergelijking met jongere werkzoekenden, zeker indien ze al langere tijd werkloos zijn. Ook de deelname aan opleiding is bij 55-plussers een heel stuk lager dan bij 25- tot 54-jarigen (14,5% versus 26,1% in 2019).

Kortgeschoolden

Tussen 2008 en 2019 daalde het aandeel kortgeschoolden in de Vlaamse bevolking op beroepsactieve leeftijd van 28,4% naar 18,4%, een daling van ruim 300 000 personen. De werkzaamheidsgraad van kortgeschoolden bleef de ganse periode maar net boven de 50%. Vooral bij 55-plussers is het verschil in werkzaamheid ten opzichte van midden- en hogeschoolden groot.

Uit de werkloosheidscijfers blijkt dat kortgeschoolden conjunctuurgevoelig zijn, en het effect van een crisis verschillende jaren kunnen meeslepen. In 2019 was bijna de helft (48,7%) van de kortgeschoolde werkzoekenden al langer dan een jaar werkloos.

In 2019 nam 23,0% van alle Vlamingen (25-64 jaar) minstens één keer deel aan opleiding in een periode van twaalf maanden. Bij kortgeschoolden ging het slechts om 9,8%, hoewel deze groep net het meest baat kan hebben bij opleiding.

Personen met een arbeidshandicap

Zo'n 600 000 Vlamingen, of 14,4% van de bevolking tussen 15 en 64 jaar, ondervinden in enige of ernstige mate hinder bij het werken of in hun dagelijks leven door een handicap of langdurig gezondheidsprobleem. Dit aandeel is het afgelopen decennium gestegen, al is het sinds 2017 wel stabiel gebleven.

In 2019 was 45,6% van hen aan het werk, een lichte toename ten opzichte van de jaren voordien. Er is een groot verschil in arbeidsdeelname tussen personen met hinder 'in zeker mate' (65,0%) en 'in erge mate' (27,5%). Van al wie aan het werk was, werkte 42,8% deeltijds. Dit is een stuk meer dan mensen die geen hinder van een handicap ondervinden (24,0%). Aanpassing van de hoeveelheid werk is na aanpassing van het soort taken dan ook de voornaamste vorm van ondersteuning die personen met een arbeidshandicap vragen om te kunnen werken.

Arbeidsreserve

In 2019 bedroeg de Vlaamse werkloosheidsgraad 3,3%, een historisch laagtepunt en een signaal van een uiterst krappe arbeidsmarkt. Om tegemoet te komen aan de arbeidsvraag zit er ook nog heel wat arbeidspotentieel verscholen bij niet-beroepsactieven. We leggen in dit rapport de focus op de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven, de inzetbare niet-beroepsactieven en de huisvrouwen of -mannen omwille van andere redenen dan te dure (kinder)opvang. In deze groepen vinden we bovengemiddeld veel vrouwen, kortgeschoolden, personen geboren buiten de EU-28 en personen met een arbeidshandicap terug.

Meer dan de helft van deze groep is gekend bij VDAB of RVA waardoor hun band met de arbeidsmarkt nog niet helemaal verbroken is. Indien we erin slagen om de groepen die het dichtst bij de arbeidsmarkt staan (werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de inzetbare niet-beroepsactieven) aan de slag te krijgen bovenop de werkende populatie van 2019, dan zou de werkzaamheidsgraad 5,3 procentpunten hoger liggen (80,7%). Vlaanderen zou hiermee in één klap dus de aansluiting vinden met de Europese toplanden op vlak van werkzaamheidsgraad. Om dit potentieel effectief te benutten, moet uiteraard ook de arbeidsvraag voldoende aantrekken. Dit zal de komende tijd gezien de huidige economische context geen sinecure zijn. Wanneer we de mogelijke werkzaamheidsgroei opsplitsen naar een aantal socio-demografische kenmerken merken we op dat er

vooral bij de meest kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt veel progressiemarge is. Deze groepen hebben een lagere werkzaamheidsgraad dan gemiddeld, maar doordat ze oververtegenwoordigd zijn in de potentiële arbeidsreserve is er nog veel groei mogelijk.

Tabel 1: Socio-demografisch profiel van de bevolkingsgroepen in dit rapport | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2019

	15-64 jaar	Geboren buiten EU-28	Jongeren (15- 24 jaar)	NEET-Jongeren (15- 24 jaar)	55-plussers	Kort-geschoolden**	Personen met een arbeidshandicap	Zoekend of beschikbaar*	Huisvrouwen en -mannen*
Arbeidsmarktpositie									
Werkzaamheidsgraad	70,3	60,1	33,4	nvt	54,9	54,3	44,7	0,0	0,0
Werkloosheidsgraad	3,3	9,0	9,5	nvt	2,8	4,9	5,7	0,0	0,0
Inactiviteitsgraad	27,3	34,0	63,1	nvt	43,5	42,9	52,6	100,0	100,0
Geslacht									
Man	50,4	49,4	51,1	53,0	50,1	54,7	48,3	43,6	nb
Vrouw	49,6	50,6	48,9	47,0	49,9	45,3	51,7	56,4	98,2
Leeftijd									
15-24	17,2	9,9	100,0	100,0	0,0	32,2	37,6	24,8	nb
25-54	61,2	76,4	0,0	0,0	0,0	38,7	40,5	43,0	55,2
55-64	21,7	13,7	0,0	0,0	100,0	29,1	21,9	32,2	42,7
Onderwijsniveau**									
Kortgeschoold	18,4	39,3	nvt	42,4	30,2	100,0	5,7	18,5	43,8
Middengeschoold	40,6	34,8	nvt	41,9	39,2	0,0	56,1	65,4	38,3
Hooggeschoold	41,0	26,0	nvt	15,8	30,5	0,0	38,2	16,1	17,9
Geboorteland									
Geboren in België	85,8	0,0	91,0	84,2	90,1	73,1	85,8	70,5	58,5
Geboren in EU-28 (excl. België)	5,7	0,0	4,1	nb	4,5	7,1	5,4	9,0	7,8
Geboren buiten EU-28	8,5	100,0	4,9	13,3	5,4	19,8	8,8	20,5	33,7
Arbeidshandicap									
Met arbeidshandicap	14,4	13,6	5,2	15,0	25,4	30,1	100,0	27,9	13,4
Zonder arbeidshandicap	85,6	86,4	94,8	85,0	74,6	69,9	0,0	72,1	86,6

Noten:

'nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celaantallen

* Bij zoekend of beschikbaar en huisvrouwen en -mannen gaat het over 20- tot 64-jarigen.

** Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Enkel bij de NEET-jongeren wordt de leeftijdsafbakening 15-24 jaar gehanteerd, aangezien deze geen studies meer volgen.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

1. Inleiding

De Vlaamse arbeidsmarkt wordt gekenmerkt door een grote diversiteit. Er is echter ook een grote verscheidenheid in arbeidsdeelname. Sommige groepen zijn oververtegenwoordigd in werk, anderen in werkloosheid. Dat is niet enkel in Vlaanderen zo, ook in de rest van Europa hebben sommige bevolkingsgroepen een erg kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. In België is de kloof tussen sommige groepen echter bijzonder uitgesproken. In Vlaanderen is die vaststelling dubbel pijnlijk omdat Vlaanderen bij sommige bevolkingsgroepen bij de top van Europa hoort qua tewerkstelling. Vooral hooggeschoolden jonger dan 55 jaar scoren met een werkzaamheidsgraad van meer dan 90% bijzonder goed in internationaal perspectief. De Vlaamse regering wil dat Vlaanderen in z'n geheel aansluit bij die Europese top, en dat betekent dat de deelname aan de arbeidsmarkt hoger moet bij alle groepen in de samenleving. Momenteel maakt de lage werkzaamheidsgraad van onder meer 55-plussers, kortgeschoolden, personen met een migratieachtergrond en personen met een arbeidshandicap van Vlaanderen slechts een middenmoter in Europa. Bovendien creëert de lagere arbeidsdeelname ook een niet onbelangrijk armoederisico bij deze groepen.

Dit rapport schetst de arbeidsmarktpositie van verschillende groepen, aan de hand van hun werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad, transities van werkloosheid naar werk en hun opleidingsdeelname. Waar relevant, worden de cijfers ook wat meer in de diepte geanalyseerd. De cijfers in dit rapport lopen tot en met 2019. Ze nemen dus de sterke tewerkstellingsgroei van de periode 2017-2019 mee, maar kunnen het effect van de Corona-crisis in 2020 nog niet mee in kaart brengen. Daarom wordt voor elke groep – waar mogelijk – de evolutie van elke indicator getoond sinds 2008, zodat het effect van de financieel-economische crisissen van 2008-2009 en 2012-2013 meegenomen wordt. Zo wordt duidelijk dat sommige van de besproken groepen erg te lijden kunnen hebben onder zo'n crisis, en dus ook door de Corona-crisis een verhoogd werkloosheidsrisico lopen.

Naast conjunctuurgevoeligheid zijn er nog zeer veel andere redenen waarom bepaalde groepen een lagere arbeidsdeelname hebben dan gemiddeld. Opleidingsniveau, taalkennis, discriminatie, of een combinatie van deze en andere factoren kunnen ertoe leiden dat bepaalde groepen van mensen minder vlot hun weg vinden op en naar de arbeidsmarkt. De cijfers in dit rapport monitoren de verschillen in arbeidsdeelname tussen verschillende groepen, maar kunnen niet aanwijzen waaraan deze verschillen te wijten zijn.

Dit rapport is bovendien beperkt tot een aantal groepen die op basis van hun socio-demografische kenmerken eenvoudig te identificeren zijn in statistieken. Het gaat met name om jongeren, 55-plussers, personen geboren buiten de Europese Unie, personen met een arbeidshandicap, en de niet-beroepsactieven. Er bestaan daarnaast nog heel wat groepen die kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt, zoals mensen in armoede, eenoudergezinnen, laaggeletterden, ... Deze groepen kunnen helaas niet afgebakend worden in de gebruikte statistieken en kunnen dus ook niet op een vergelijkbare wijze geanalyseerd worden. Wie meer wil weten over de arbeidsmarktsituatie van andere groepen, kan terecht in meer gespecialiseerde literatuur.

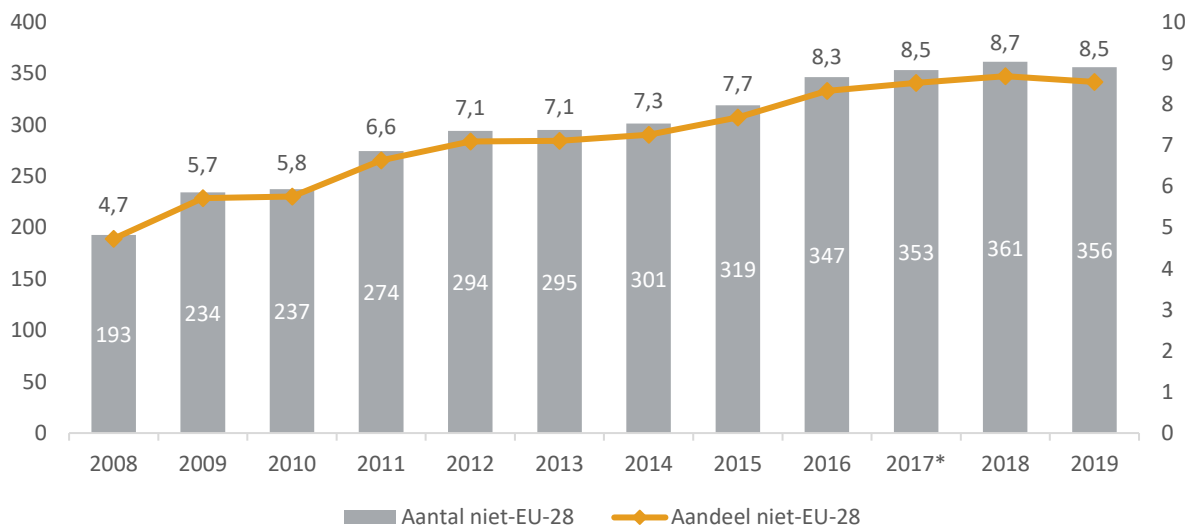
Wie vragen heeft bij de gebruikte begrippen en definities, kan terecht in het methodologische hoofdstuk aan het einde van dit rapport.

2. Personen met een migratieachtergrond

Aandeel in de bevolking

In dit onderdeel focussen we op personen met een migratieachtergrond en dan in het bijzonder op personen geboren buiten de EU-28. We vergelijken deze groep met de totale populatie, maar ook met personen geboren in België en met personen geboren binnen de EU-28 (exclusief België) om een goed zicht te krijgen op hun specifieke arbeidsmarktpositie.

Figuur 1: Aantal (x 1000) en aandeel (%) personen geboren buiten de EU-28 in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2019

Noot:

*In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

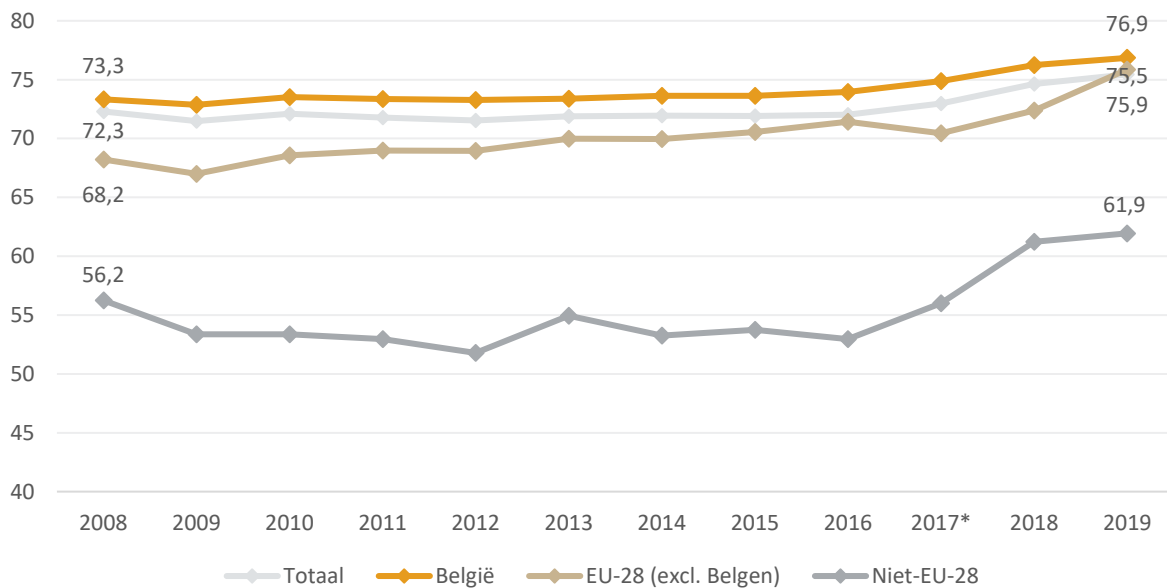
** Kroatië trad in 2013 toe tot de Europese Unie. Voor de periode 2008 – 2012 gaat het dus om de EU-27.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

We zien tussen 2008 en 2019 een quasi continue stijging van het aantal personen geboren buiten de EU-28 in de bevolking tussen 15 en 64 jaar. Waar het in 2008 nog om 193 000 personen ging, steeg dit in 2019 tot 356 000 personen. Ook hun relatieve aandeel kende een toename tussen 2008 en 2019 (van 4,7% tot 8,5%). Deze groep wordt dus stelselmatig belangrijker op de Vlaamse arbeidsmarkt (figuur 1). Wanneer we deze groep vergelijken met de in België geboren bevolking zien we dat ze een aantal specifieke kenmerken hebben. Zo zijn er in deze groep relatief weinig 55-plussers te vinden (13,7% in vergelijking met 22,8% bij wie in België werd geboren). Het merendeel van de personen met migratieachtergrond behoort tot de leeftijdsgroep 25- tot 54-jarigen (76,4%). Tegelijk is het aandeel kortgeschoolden binnen deze groep opmerkelijk hoger dan bij de in België geboren bevolking: 39,3% in vergelijking met 15,9%. Het aandeel hooggeschoolden ligt dan weer veel lager: 26,0% in vergelijking met 42,9% bij de in België geboren bevolking (zie tabel 5).

Werkzaamheid

Figuur 2: Werkzaamheidsgraad (%) naar geboorteland | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2008-2019

Noot:

*In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

** Kroatië trad in 2013 toe tot de Europese Unie. Voor de periode 2008 – 2012 gaat het dus om de EU-27.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

De werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten de EU-28 nam de laatste jaren toe: waar deze in 2008 nog 56,2% bedroeg, steeg ze in 2019 tot 61,9%. De kloof in werkzaamheidsgraad tussen wie in België geboren werd en wie buiten de EU-28 nam ook licht af. De werkzaamheidsgraad van wie geboren werd buiten EU-28 blijft wel opmerkelijk lager dan die van andere groepen, ook dan die van de groep personen geboren binnen de EU-28, die op hetzelfde niveau zitten als in België geboren personen. In het kader van de huidige Covid-19 crisis dienen we op te merken dat deze kloof tussen personen geboren buiten de EU en de in België en in de EU geboren bevolking zich tijdens de vorige economische crisis uitdiepte: de werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten de EU-28 daalde sterker. De tewerkstelling van personen met een migratieachtergrond is dan ook conjunctuurgevoeliger (figuur 2).

Personen geboren buiten de EU-28 werken ook vaker met tijdelijke contracten. In 2019 ging het hier bij de groep 20- tot 64-jarigen om 16,0%, een stuk hoger dan wie in België geboren is (7,5%) of bij de totale bevolking (8,4%). Een groot deel van de personen met een tijdelijk contract werkte als uitzendkracht. Bij de personen geboren buiten de EU-28 werkte 38,1% met een tijdelijk contract als uitzendkracht. Ter vergelijking: bij wie in België geboren werd ging het in 2019 om 24,8%.

Figuur 2 toont een opmerkelijke stijging van de werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten de EU-28 vanaf 2016. In tabel 2 wordt deze evolutie uit elkaar getrokken volgens geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. Zo valt op dat de werkzaamheidsgraad vooral sterk gegroeid is bij midden- en hooggeschoolde vrouwen, terwijl deze bij kortgeschoolde vrouwen stagneerde. Bij mannen was de stijging minder sterk dan bij de vrouwen (+5,9 procentpunt versus +10,8 procentpunt), maar vond deze

plaats bij alle opleidingsniveaus. Zowel bij mannen als vrouwen zien we de sterkste toename bij midden- en hogeschoolde jongeren.

Daarnaast speelt er ook een compositie-effect: het aantal kortgeschoolde personen geboren buiten de EU-28 daalde tussen 2016 en 2019, terwijl het aantal midden- en hogeschoolden steeg. Hierdoor wordt de gemiddelde werkzaamheidsgraad van deze bevolkingsgroep omhoog getrokken.

Tabel 2: Evolutie werkzaamheidsgraad personen geboren buiten de EU-28, volgens achtergrondkenmerken | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2016 & 2019

		Werkzaamheidsgraad (%)			Aantal werkenden '16-'19 (%)	Bevolking '16-'19 (%)
		2016	2019	'16-'19 (ppt)		
Mannen						
Kortgeschoold						
	25-34 jaar	56,2	65,6	9,4	-6,5	-19,9
	35-54 jaar	67,2	75,2	8,0	22,8	9,7
	55-64 jaar	30,5	36,7	6,2	31,5	9,2
	Totaal	58,1	66,2	8,1	16,5	2,2
Middengeschoold						
	25-34 jaar	70,7	75,7	5,0	26,5	18,2
	35-54 jaar	76,5	78,9	2,4	19,3	15,7
	55-64 jaar	59,9	57,6	-2,3	20,2	25,0
	Totaal	72,7	75,1	2,4	21,4	17,6
Hogeschoold						
	25-34 jaar	70,1	79,7	9,6	57,8	38,8
	35-54 jaar	78,0	83,7	5,7	3,3	-3,8
	55-64 jaar	76,5	76,6	0,0	28,6	28,5
	Totaal	75,8	81,2	5,4	19,8	11,8
Totaal mannen		66,9	72,8	5,9	19,1	9,5
Vrouwen						
Kortgeschoold						
	25-34 jaar	36,5	29,1	-7,5	-41,2	-26,0
	35-54 jaar	38,1	39,4	1,3	-8,6	-11,6
	55-64 jaar	16,1	16,6	0,5	-2,6	-5,8
	Totaal	34,0	32,9	-1,1	-17,1	-14,3
Middengeschoold						
	25-34 jaar	44,1	56,8	12,7	14,2	-11,4
	35-54 jaar	56,5	72,4	15,8	71,7	34,1
	55-64 jaar	43,1	48,8	5,7	45,3	28,2
	Totaal	50,7	65,7	15,0	51,1	16,7
Hogeschoold						
	25-34 jaar	40,9	65,4	24,5	105,8	28,6
	35-54 jaar	59,2	74,1	14,9	31,7	5,3
	55-64 jaar	45,4	59,0	13,6	45,4	11,9
	Totaal	52,1	69,3	17,2	50,1	12,9
Totaal vrouwen		43,7	54,5	10,8	27,3	2,0
Totaal		54,7	63,9	8,8	22,5	5,5

Noot: In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

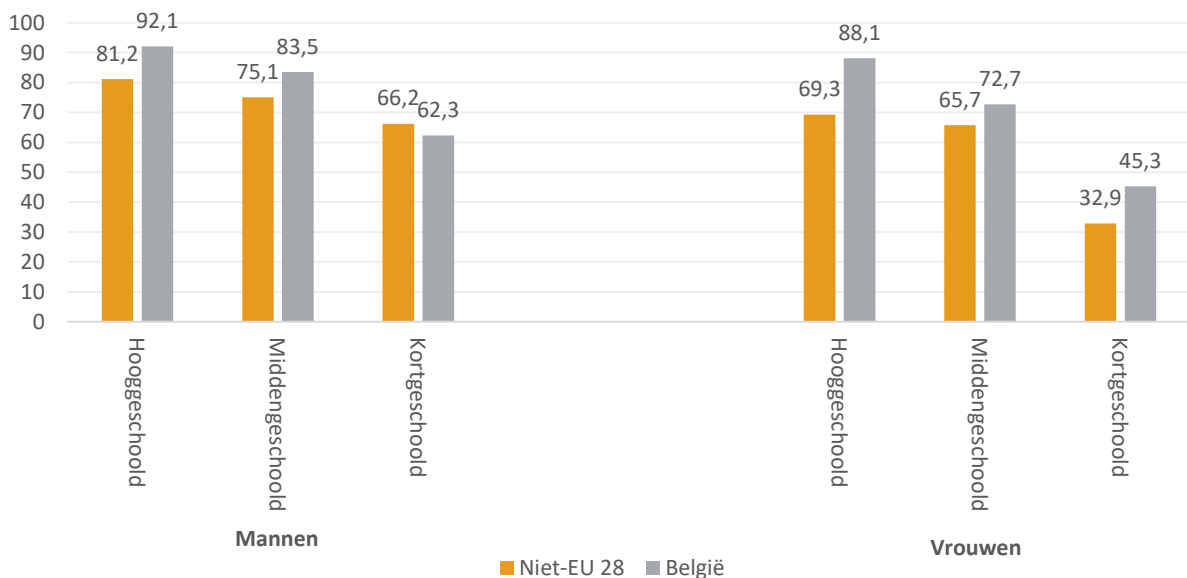
Focus: kloven in werkzaamheidsgraad naar geslacht en onderwijsniveau

Hier focussen we kort op de kloof in werkzaamheidsgraad tussen personen geboren buiten de EU-28 en wie in België geboren werd, met aandacht voor geslacht en onderwijsniveau om na te gaan bij welke groepen de verschillen meer of minder uitgesproken zijn.

Zowel bij de personen geboren in België als bij personen geboren buiten de EU-28 liggen de werkzaamheidsgraden het hoogst bij hooggeschoolden en dit zowel bij mannen als bij vrouwen. Opmerkelijk is wel dat de werkzaamheidskloven bij hooggeschoolden het grootst zijn, nog in iets grotere mate bij hooggeschoolde vrouwen dan bij hooggeschoolde mannen. De laagste werkzaamheidsgraden vinden we bij kortgeschoolde vrouwen, bij zowel wie in België geboren werd als wie buiten EU-28 geboren werd, maar we zien dat kortgeschoolde vrouwen geboren buiten de EU-28 12,4 procentpunten lager scoren dan vrouwen in België geboren (figuur 3 en tabel 3).

We zien bij zowat alle subcategorieën dat wie in België geboren werd beter scoort dan wie buiten de EU-28 geboren werd. Hier is echter één opvallende uitzondering te noteren. Enkel bij de kortgeschoolde mannen ligt de werkzaamheidsgraad hoger bij wie buiten de EU-28 geboren werd. Hier speelt waarschijnlijk (deels) een leeftijdseffect. Zoals we in tabel 5 kunnen zien is het aandeel 55-plussers een stuk hoger bij de in België geboren bevolking en dit geldt ook voor de kortgeschoolde populatie. De algemeen lagere werkzaamheidsgraad bij (kortgeschoolde) 55-plussers weegt dus zwaarder door op de in België geboren populatie.

Figuur 3: Werkzaamheidsgraden (%) naar onderwijsniveau en geslacht, personen geboren buiten EU-28 en geboren in België vergeleken | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2019

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/DWSE)

Tabel 3: Kloof in werkzaamheidsgraden (ppt) tussen personen geboren buiten EU-28 en geboren in België, opgesplitst naar onderwijsniveau en geslacht | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2019

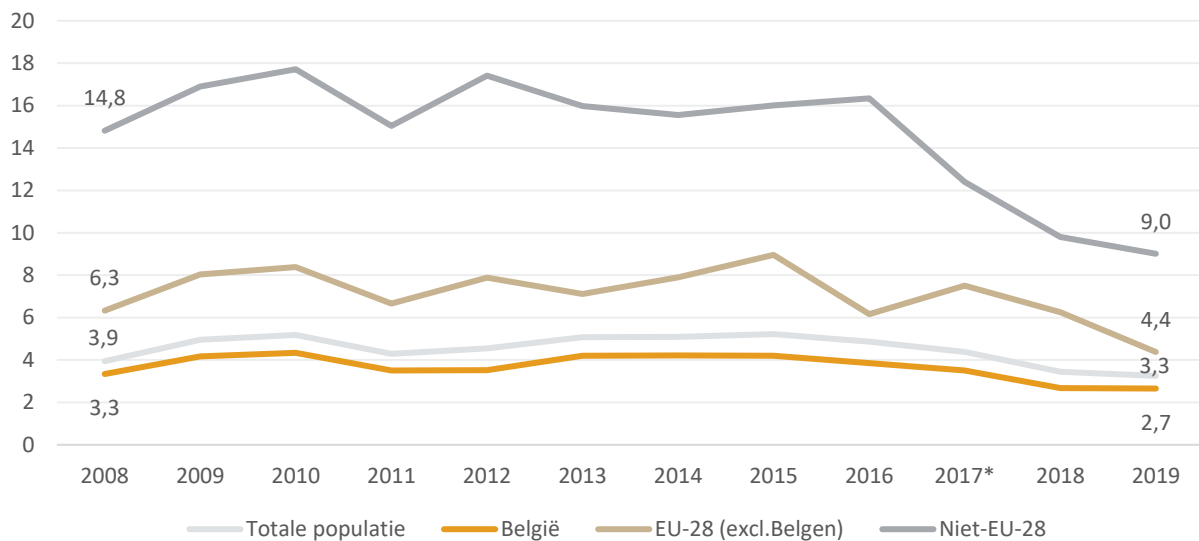
	Mannen	Vrouwen
Hooggeschoold	10,9	18,8
Middengespoold	8,4	7,0
Kortgeschoold	-3,9	12,4

Noot: Gezien we de opsplitsing maken naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (20-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/DWSE)

Werkloosheid en uitstroom naar werk

Figuur 4: Werkloosheidsgraad (%) naar geboorteland | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2019

Noot:

*In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

** Kroatië trad in 2013 toe tot de Europese Unie. Voor de periode 2008 – 2012 gaat het dus om de EU-27.

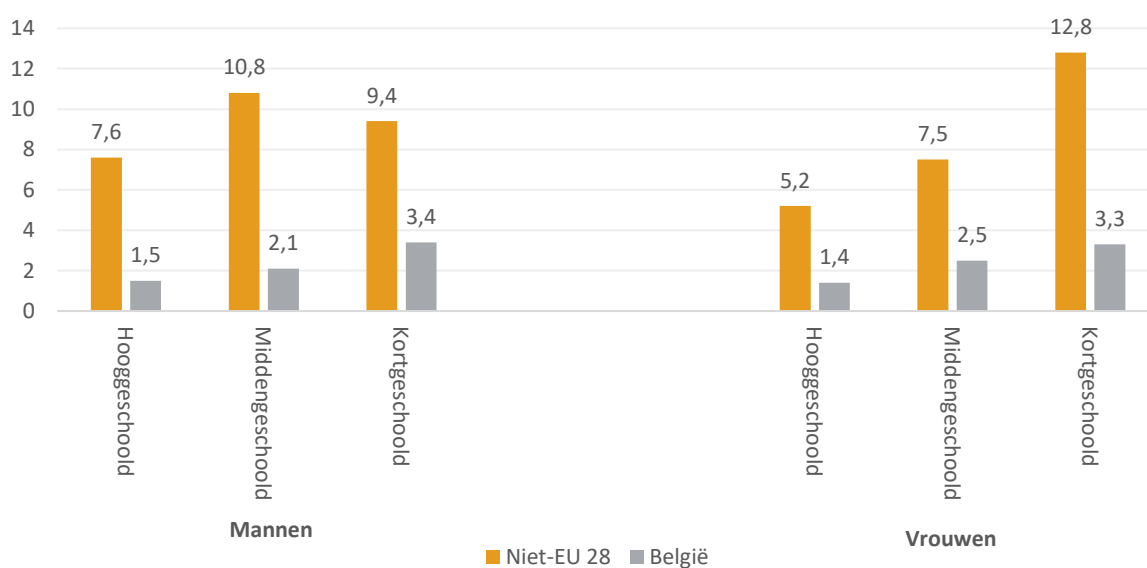
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Wanneer we inzoomen op de werkloosheidsgraad van personen geboren buiten de EU-28 zien we een behoorlijke daling tussen 2008 (14,8%) en 2019 (9,0%). Deze daling is vooral een fenomeen van de laatste jaren. Tegelijk blijft er ook hier een uitgesproken kloof met de algemene werkloosheidsgraad (3,3% - een kloof van 5,7 ppt) en de werkloosheidsgraad van wie in België geboren werd (2,7% - een kloof van 6,3 ppt). Ook het contrast met personen geboren binnen de EU-28 springt in het oog: hun werkloosheidsgraad ligt hoger dan gemiddeld, maar toch een stuk lager dan bij wie buiten de EU geboren werd. Ook hier zien we een behoorlijke impact van de economische crisis, met pieken in 2010 en 2012 van boven de 17%. Net als bij de werkzaamheidsgraad blijkt ook hier dat deze groep een grotere conjunctuurgevoeligheid kent dan gemiddeld (figuur 4).

Focus: kloven in werkloosheidsgraad naar geslacht en onderwijsniveau

Naar analogie met de werkzaamheidsgraad zoomen we hier ook in op de kloof in werkloosheidsgraad tussen wie buiten de EU-28 geboren werd en wie in België geboren werd. In figuur 5 zien we in alle groepen (naar geslacht en onderwijsniveau) uitgesproken verschillen. Bij de in België geboren populatie ligt de werkloosheidsgraad globaal erg laag: het hoogste cijfer wordt opgetekend door de kortgeschoolde mannen. De cijfers bij personen geboren buiten de EU-28 liggen een stuk hoger, met uitschieters bij de kortgeschoolde vrouwen en middengeschoolde mannen. Ook de grootste werkloosheidskloven vinden wij bij deze groepen (tabel 4).

Figuur 5: Werkloosheidsgraden (%) naar onderwijsniveau en geslacht, personen geboren buiten EU-28 en geboren in België vergeleken | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2019

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/DWSE)

Tabel 4: Kloof in werkloosheidsgraden (ppt) tussen personen geboren buiten EU-28 en geboren in België, opgesplitst naar onderwijsniveau en geslacht | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2019

	Mannen	Vrouwen
Hooggeschoold	6,1	3,8
Middengeschoold	8,7	5,0
Kortgeschoold	6,0	9,3

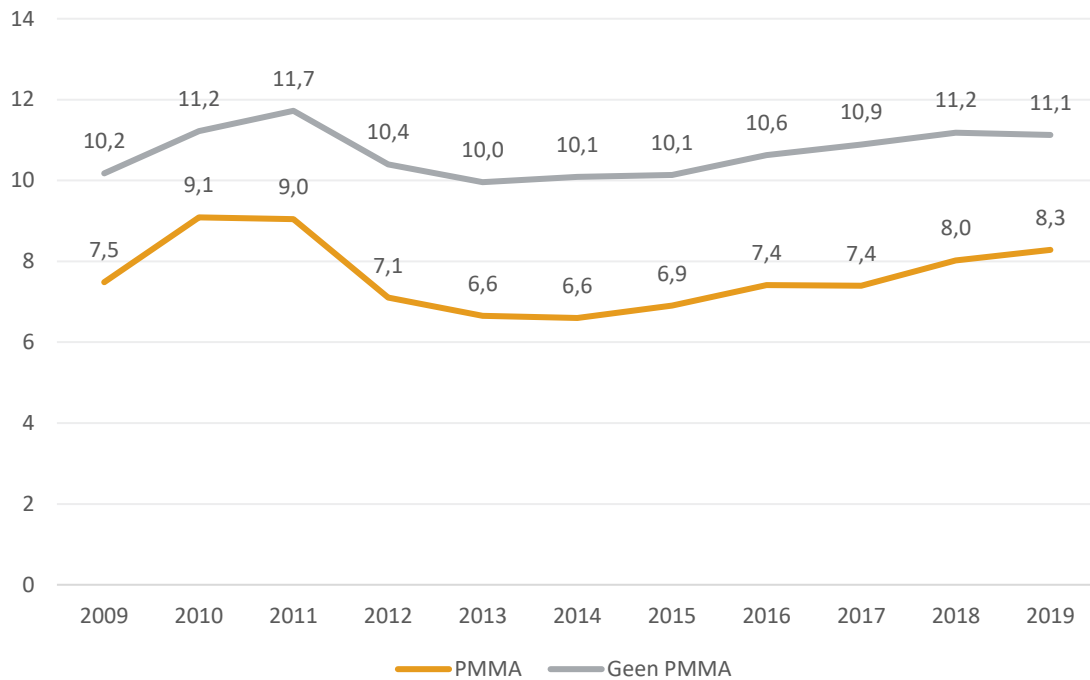
Noot: Gezien we de opsplitsing maken naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/DWSE)

Een uitgesproken conjunctuurgevoeligheid zien we ook wanneer we inzoomen op de uitstroom naar werk van niet-werkende werkzoekenden (nwwz) met een migratieachtergrond (figuur 6). Deze ligt in de hele periode tussen 2009 en 2019 lager dan bij wie geen migratieachtergrond had. In 2019 bedroeg

het verschil 2,8 procentpunt. Ook hier zien we dat de kloof groter was in de crisisjaren – in het bijzonder in de jaren van en na de crisis van 2013. Personen geboren buiten de EU-28 zijn ook vaker langdurig werkloos dan wie in België geboren werd: het gaat om 47% van de werkloze personen geboren buiten de EU-28, in vergelijking met 23% van wie in België geboren werd (zie tabel 5).

Figuur 6: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van nwwz naar werk (%) van personen met een migratieachtergrond | Vlaams Gewest, 2009-2019

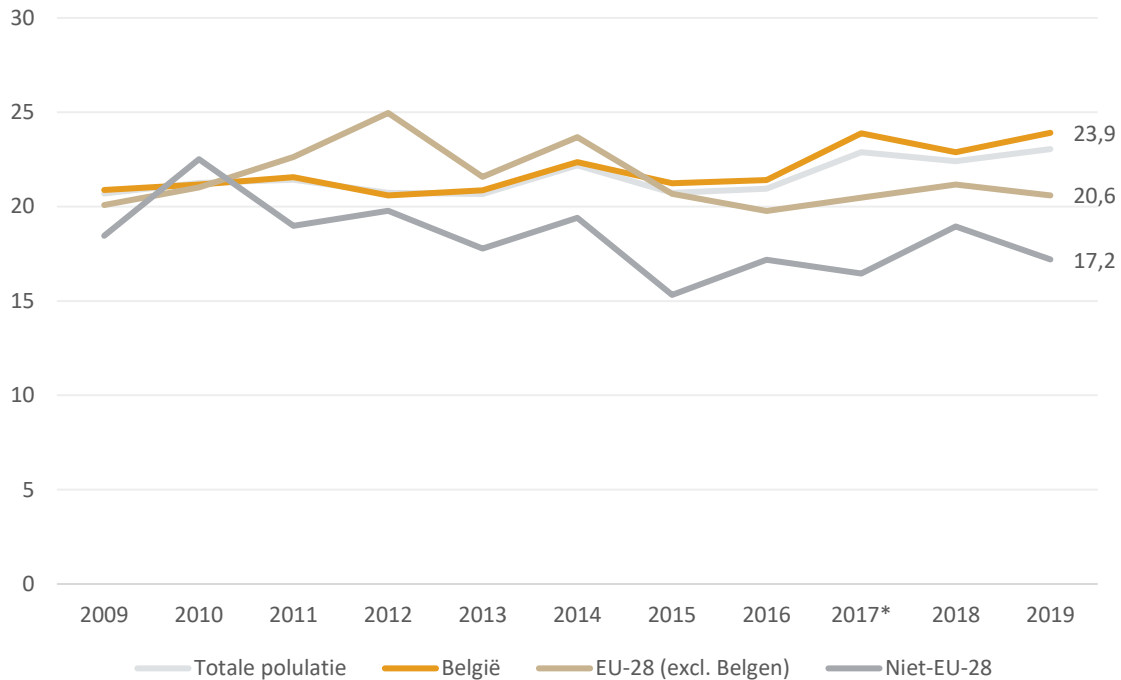

Noot: Allochtone (hier PMMA) werkzoekenden worden statistisch gedefinieerd als werkzoekenden die een huidige of vorige nationaliteit hebben van buiten de EU-28 of EVA-landen. VDAB krijgt deze gegevens uit het Rijksregister. Hierdoor kunnen nieuwe Belgen met een vorige nationaliteit uit een niet-EU-land als "allochtoon" gedetecteerd worden.

Bron: VDAB (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Deelname aan vorming

Figuur 7: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar geboorteland | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2009-2019

Noot:

*In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

** Kroatië trad in 2013 toe tot de Europese Unie. Voor de periode 2008 – 2012 gaat het dus om de EU-27.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Wanneer we naar de totale bevolking kijken, zien we de afgelopen tien jaar een bescheiden stijging in de deelname aan opleiding gedurende de laatste twaalf maanden. Deze toename zien we echter niet bij de personen geboren buiten de EU-28, waar het verloop volatieler was. Een vergelijkbaar schommelend verloop zien we ook bij wie geboren werd binnen de EU-28 (excl. België). Algemeen zien we dat bij personen met een migratieachtergrond het vooral hun formele deelname aan de opleiding Nederlands als 2^e Taal (NT2) is, die de cijfers verklaart. De kloof in opleidingsdeelname tussen wie in België geboren werd en wie daarbuiten lijkt zich tussen 2009 en 2019 niet structureel te dichten (figuur 7).

Socio-demografische kenmerken

Tabel 5: Aandeel (%) personen naar migratieachtergrond en andere socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2019

	Geboren in België	Geboren binnen EU-28 (excl. België)	Geboren buiten EU-28	15-64 jaar
Statuut				
Werkend	71,2	72,0	60,1	70,3
Werkloos	2,0	3,4	5,9	2,4
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	23,3	<i>nb</i>	47,1	29,1
Niet-beroepsactief	26,8	24,6	34,0	27,3
Geslacht				
Man	50,7	46,6	49,4	50,4
Vrouw	49,3	53,4	50,6	49,6
Leeftijd				
15-24	18,2	12,4	9,9	17,1
25-54	59,0	70,3	76,4	61,2
55-64	22,8	17,3	13,7	21,7
Onderwijsniveau^a				
Kortgeschoold	15,9	21,8	39,3	18,4
Middengeschoold	41,2	40,5	34,8	40,6
Hooggeschoold	42,9	37,7	26,0	41,0
Arbeidshandicap				
Met arbeidshandicap	14,5	13,2	13,6	14,4
Zonder Arbeidshandicap	85,5	86,7	86,4	85,6

Noot: ^a Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 15- tot 64-jarigen.

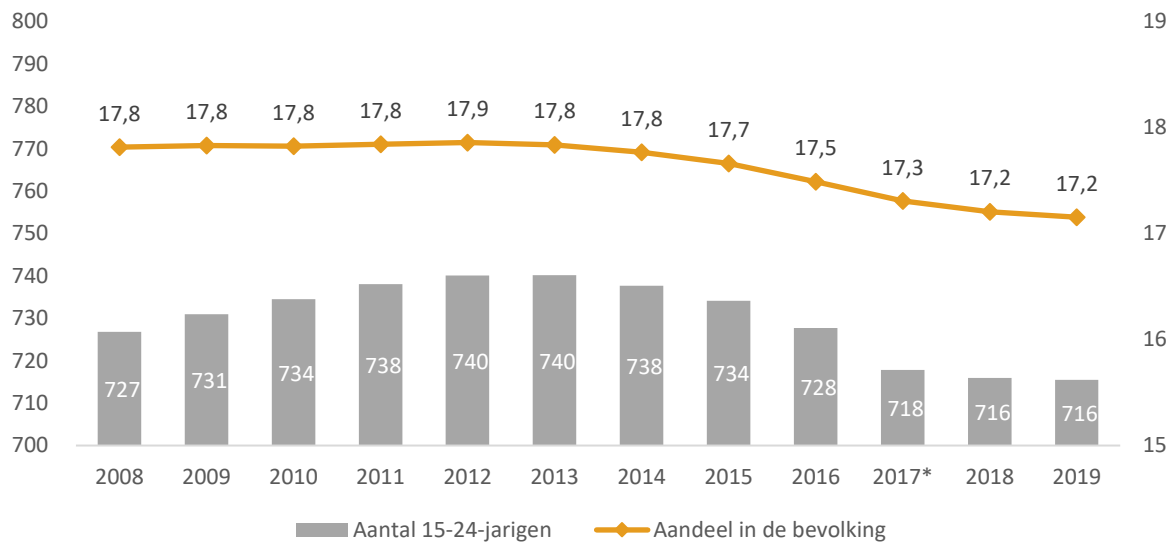
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

3. Jongeren

Aandeel in de bevolking

De voorbije jaren kende Vlaanderen een graduele daling van het aantal jongeren (15-24-jarigen). Dit is een gevolg van een daling van de geboortecijfers rond het jaar 2000. Vanaf 2005 gingen de Vlaamse geboortecijfers opnieuw de hoogte in, dus zal het aantal en aandeel jongeren de komende jaren ook opnieuw gaan toenemen.

Figuur 8: Aantal (x 1000) en aandeel (%) 15- tot 24-jarigen in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2019

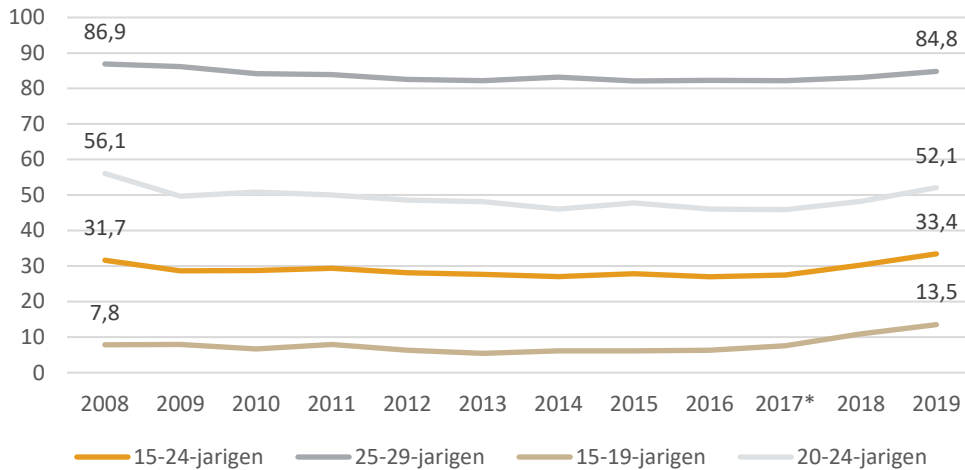
Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Werkzaamheid

De werkzaamheidsgraad van 15-24-jarigen schommelt al jaren rond 30%. Dit lage cijfer wordt in de eerste plaats verklaard door het beperkte aandeel werkenden onder de 15-19-jarigen, waarvan de overgrote meerderheid nog schoolgaand is (figuur 9).

Figuur 9: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd | Vlaams Gewest, 15-29 jaar, 2008-2019

Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

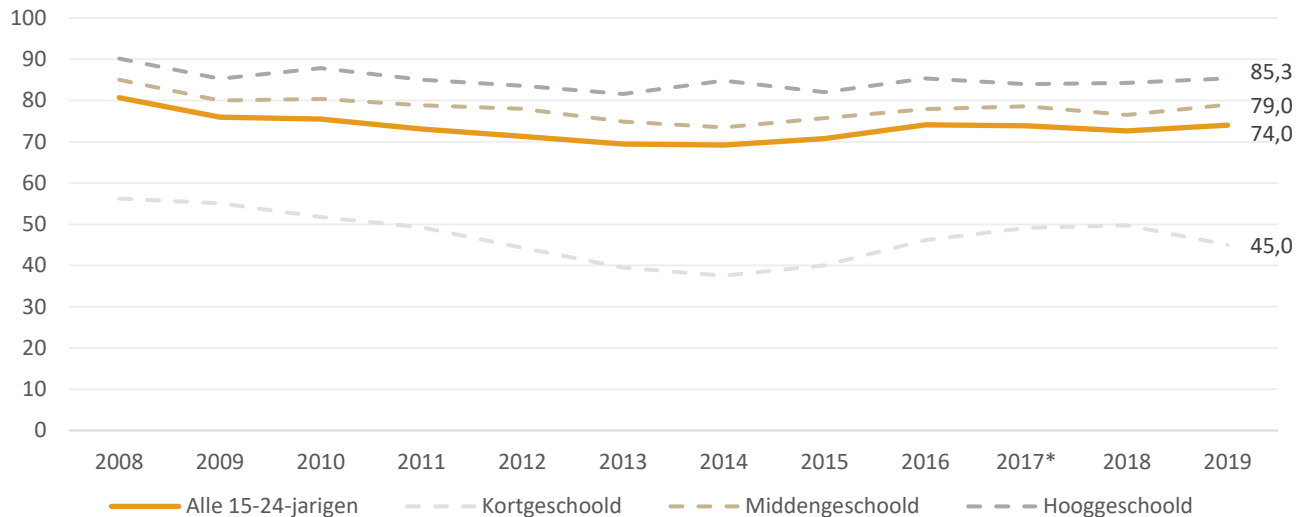
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Bij 20- tot 24-jarigen bedroeg de werkzaamheidsgraad in 2019 52,1%, en bij 25- tot 29-jarigen – de leeftijd waarop de meeste jongeren de school hebben verlaten – steeg de werkzaamheidsgraad tot 84,8%. De laatste tien jaar zat er een licht dalende trend in de werkzaamheidsgraad van Vlaamse jongeren, maar sinds de heropleving van de arbeidsmarkt in 2017-2019 gaat deze opnieuw in stijgende lijn. Ook bij de 15-tot 19-jarigen is dat het geval, omdat het aantal studenten die bijverdienen met studentenarbeid in deze leeftijdsgroep bijna verviervoudigde sinds de regels over studentenarbeid in 2017 werden versoepeld.

Focus: exclusief studenten

De werkzaamheidsgraad is het aandeel werkenden in de bevolking, waarbij eenieder die minstens een uur betaalde arbeid heeft verricht in de referentieweek tot de werkenden wordt geteld. Bij jongeren maakt dit de juiste interpretatie van deze werkzaamheidsgraad wat complexer. Veel jongeren gaan nog naar school, waardoor een lage werkzaamheidsgraad niet noodzakelijk negatief is. Om de cijfers eenvoudiger te kunnen interpreteren, geven we hieronder de werkzaamheidsgraad weer, waarbij studenten zowel uit de teller (werkenden) als de noemer (bevolking) werden verwijderd (figuur 10).

Figuur 10: Werkzaamheidsgraad (%) exclusief studenten | Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2008-2019

Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

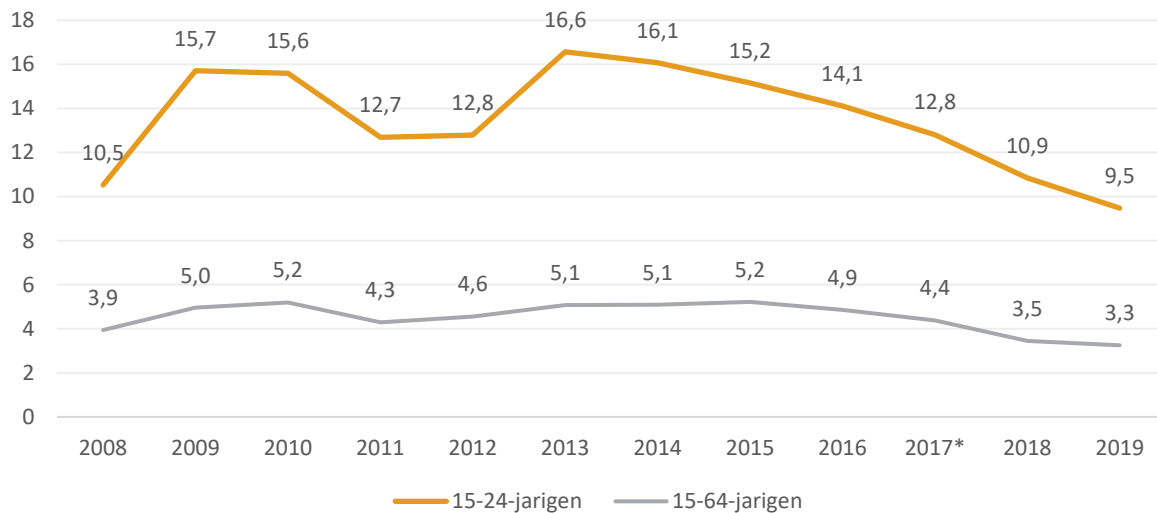
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/DWSE)

In 2019 bedroeg de werkzaamheidsgraad van Vlaamse 15- tot 24-jarigen (exclusief studenten) 74,0%. Dit is iets lager dan het Vlaams gemiddelde (78,6% bij 20- tot 64-jarigen exclusief studenten). Het zijn vooral de kortgeschoolde jongeren die een lage werkzaamheidsgraad hebben, met slechts 45,0% in 2019. In de jaren na de crisis van 2008 kende deze groep een vrijwel constante daling van de werkzaamheidsgraad. Pas in 2015 waren er tekenen van herstel, al werd het niveau van 2008 niet meer gehaald.

Werkloosheid en uitstroom naar werk

In de evolutie van de jeugdwerkloosheidsgraad wordt duidelijk hoe conjunctuurgevoelig de tewerkstelling van jongeren is. De economische crisissen van 2008-2009 en 2012-2013 zijn duidelijk zichtbaar in de grafiek, met telkens een forse opstoot. De afgelopen jaren daalde de jeugdwerkloosheid sterk, tot 9,5% in 2019, het laagste cijfer sinds begin jaren '90 (figuur 11).

Figuur 11: Werkloosheidsgraad (%) naar leeftijd | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2019

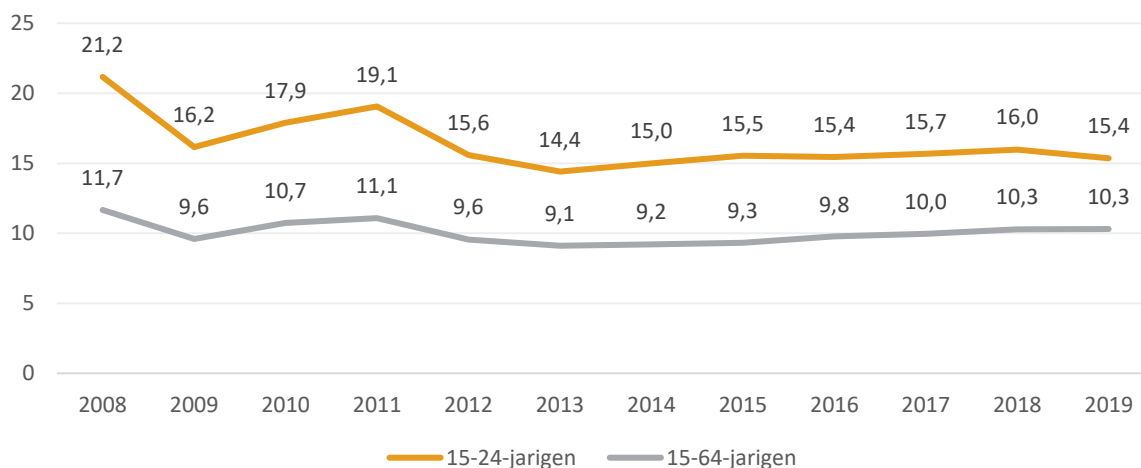

Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Figuur 12 toont de uitstroom naar werk van jongeren. In 2019 ging elke maand gemiddeld 15,4% van alle jonge niet-werkende werkzoekenden aan het werk. Deze uitstroom naar werk is bij jongeren beduidend hoger dan gemiddeld. Jongeren tonen doorgaans een grote tewerkstellingsdynamiek, met meer transities tussen niet-werk en werk, en weer terug. Zo zijn ze bijvoorbeeld oververtegenwoordigd in tijdelijke contracten (45,8%, versus 9,7% bij 15-64-jarigen).

Figuur 12: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van nwwz naar werk (%) | Vlaams Gewest, 2008-2019

Bron: VDAB (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Focus: uitstroom naar werk

Jongeren hebben een hogere uitstroom naar werk dan gemiddeld, maar er zijn grote verschillen naargelang het diploma dat die jongeren behaalden. Kortgeschoolde jongeren stromen minder dan half zo vaak uit naar werk als middengeschoolde jongeren, en bijna vier keer minder dan hooggeschoolde jongeren. Bij de volledige groep niet-werkende werkzoekenden (15-64 jaar) zijn er eveneens verschillen, maar veel minder uitgesproken. Jonge midden- en hooggeschoolde niet-werkende werkzoekenden worden beduidend vaker aangeworven dan oudere werkzoekenden met hetzelfde diploma, maar bij kortgeschoolden is het verschil bijzonder klein (tabel 6).

Tabel 6: Uitstroom naar werk (%) volgens onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 2019

	15-24 jaar		15-64 jaar	
	Uitstroom naar werk	waarvan uitzendarbeid	Uitstroom naar werk	waarvan uitzendarbeid
Totale populatie	15,4	43,5	10,3	44,2
Kortgeschoold	8,9	51,6	7,6	52,2
Middengeschoold	20,0	49,1	12,0	48,5
Hooggeschoold	32,0	20,9	13,9	26,7

Bron: VDAB (Bewerking Steunpunt Werk/DWSE)

Hierboven merkten we op dat jonge werkenden veel vaker met tijdelijke contracten werken dan gemiddeld. Vooral uitzendarbeid is voor jongeren vaak een belangrijk instroomkanaal. De cijfers in bovenstaande tabel tonen echter aan dat dit ook voor andere niet-werkende werkzoekenden het geval is. Jongeren lijken vaker met tijdelijke contracten te blijven werken, terwijl iets oudere mensen sneller naar een vast contract evolueren. Wanneer kort- of middengeschoolde niet-werkende werkzoekenden aangeworven worden, is dat in de helft van de gevallen als uitzendkracht, ongeacht hun leeftijd. Enkel bij hooggeschoolden komt uitzendarbeid minder frequent voor.

Socio-demografische kenmerken

Tabel 7: Aandeel (%) jongeren naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2019

	15-24 jaar	Totaal 15-64 jaar
Statuut		
Werkend	33,4	70,3
Werkloos	3,5	2,4
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	<i>nb</i>	29,1
Niet-beroepsactief	63,1	27,3
Geslacht		
Man	51,1	50,4
Vrouw	48,9	49,6
Geboorteland		
Geboren in België	91,0	85,8
Geboren in EU-28 (excl. België)	4,1	5,7
Geboren buiten EU-28	4,9	8,5
Arbeidshandicap		
Met arbeidshandicap	5,2	14,4
Zonder arbeidshandicap	94,8	85,6

Noot: 'nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celaantallen

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

4. NEET-Jongeren

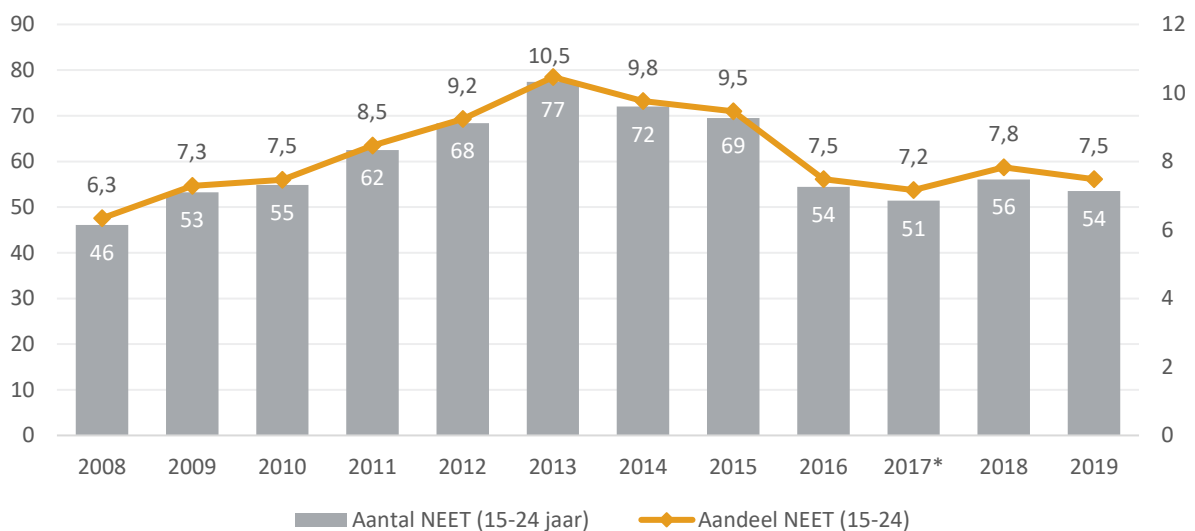
Aandeel in de bevolking

In dit onderdeel staan de NEET-jongeren (Not in Education, Employment or Training) centraal. Een jongere wordt als NEET geïdentificeerd als hij of zij niet aan het werk is en geen onderwijs of opleiding volgt. Hoewel het een zeer heterogene groep is en niet elke NEET-jongere een grote afstand tot de arbeidsmarkt heeft, blijven veel van hen onder de radar. Het gaat hier in het algemeen over een kwetsbare groep en bijgevolg een belangrijke doelgroep voor het beleid.

De NEET-ratio geeft een zicht op het voorkomen en de evolutie van het aandeel NEET-jongeren. De leeftijdsgroep waarvoor het percentage NEET doorgaans berekend wordt, is afgebakend van 15 tot en met 24 jaar. Eén van de Belgische EU2020-doelstellingen houdt bijvoorbeeld in dat het percentage NEET-jongeren tussen 15 en 24 jaar beperkt moet worden tot maximum 8,2%.

Wanneer we kijken naar de huidige kenmerken van de NEET-jongeren, dan merken we op dat NEET-jongeren vaker mannen zijn (53,0%) en geboren zijn in België (84,2%). In vergelijking met de totale jongerenpopulatie (15-24 jaar) stellen we een oververtegenwoordiging vast van jongeren geboren buiten een EU28-land en van jongeren die hinder ervaren door een handicap, aandoening of ziekte (tabel 10).

Figuur 13: Aantal (x 1000) en aandeel (%) NEET-jongeren | Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2008-2019

Noot: * tijdsbreuk tussen 2016 en 2017. In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

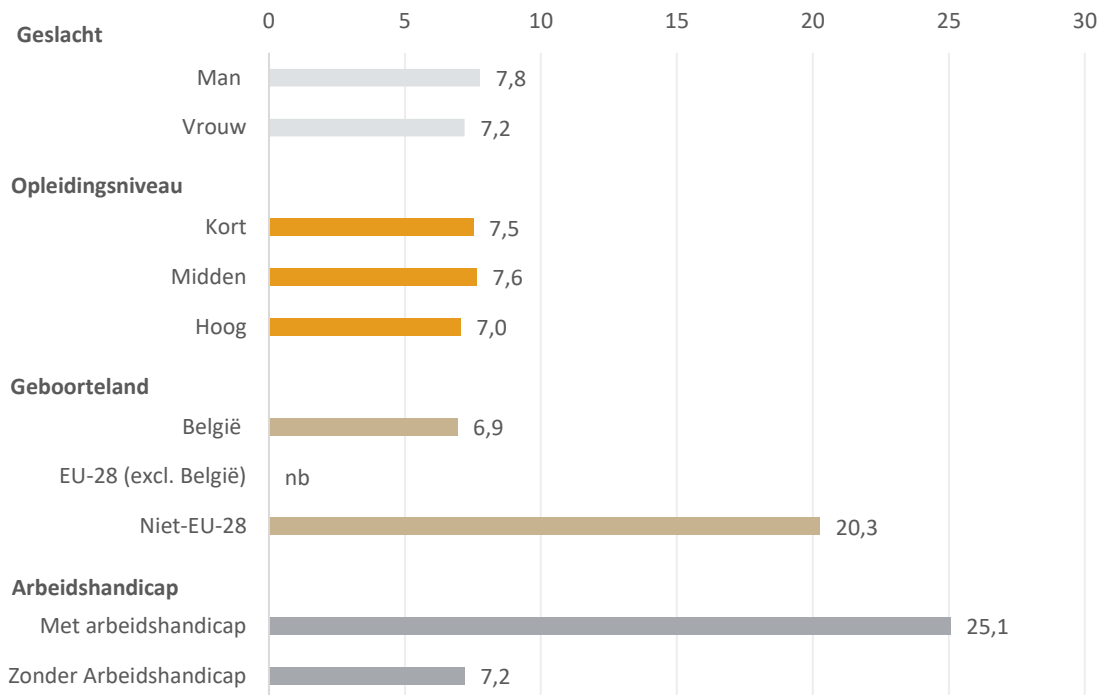
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Figuur 13 toont de evolutie van de NEET-ratio van 2008 tot 2019. Na de economische crisis in 2008-2009 steeg de NEET-ratio in Vlaanderen, maar aan deze stijgende trend kwam een einde in 2013. Vanaf dan kent Vlaanderen een graduele daling van het aantal NEET-jongeren. Voor de leeftijdsgroep van 15- tot 24-jarigen bedroeg de NEET-ratio in 2019 7,5%, wat betekent dat 54 000 jongeren tussen de 15 en 24 jaar geen betaalde arbeid hebben verricht tijdens de referentieweek, noch deelnamen aan onderwijs of opleiding gedurende de referentiemaand. De NEET-ratio anno 2019 komt in de buurt van

het niveau voor de start van de economische crisis van 2008. Het verloop van deze curve suggereert de kwetsbaarheid van deze jongeren voor de impact van de conjunctuur.

NEET-ratio naar achtergrondkenmerken

Figuur 14: NEET-ratio (%) volgens socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2019

Noot: 'nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celaantallen

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

In figuur 14 ontleden we de NEET-ratio volgens de socio-demografische kenmerken geslacht, opleidingsniveau, geboorteland en het hebben van een handicap, aandoening of ziekte. Voor elke subgroep van de Vlaamse jongeren tussen 15 en 24 jaar berekenen we de NEET-ratio. De meest opmerkelijke verschillen zijn te vinden bij geboorteland en handicap. Zo is 20,3% van de personen tussen 15 en 24 jaar die niet geboren zijn in EU-28 NEET, wat drie keer zo hoog is als bij jongeren die wel in België geboren zijn. Onder deze NEET vinden we erg veel jongeren die nog niet lang in België zijn (50,4% is minder dan vijf jaar in België, tegenover 24,7% bij alle 15- tot 24-jarigen geboren buiten de EU-28). Bij personen die hinder ervaren door een handicap, aandoening of ziekte is een op vier jongeren NEET (25,1%). Opleidingsniveau speelt voor deze leeftijdscategorie geen opvallende rol. Het verschil is echter meer uitgesproken wanneer we de leeftijdsgroep aanpassen aangezien een groot aandeel kortgeschoolden jonger is dan 18 jaar en dus leerplichtig is. Kijken we naar 18-29 jaar, dan stijgt de NEET-ratio voor kortgeschoolden naar 20,0% versus 6,0% voor hooggeschoolden. Het aandeel NEET ligt bij kortgeschoolden tussen 25 en 29 jaar nog hoger: daar is 33,2% van de kortgeschoolden NEET tegenover 5,3% van de hooggeschoolden (niet in de figuur).

Afstand tot de arbeidsmarkt

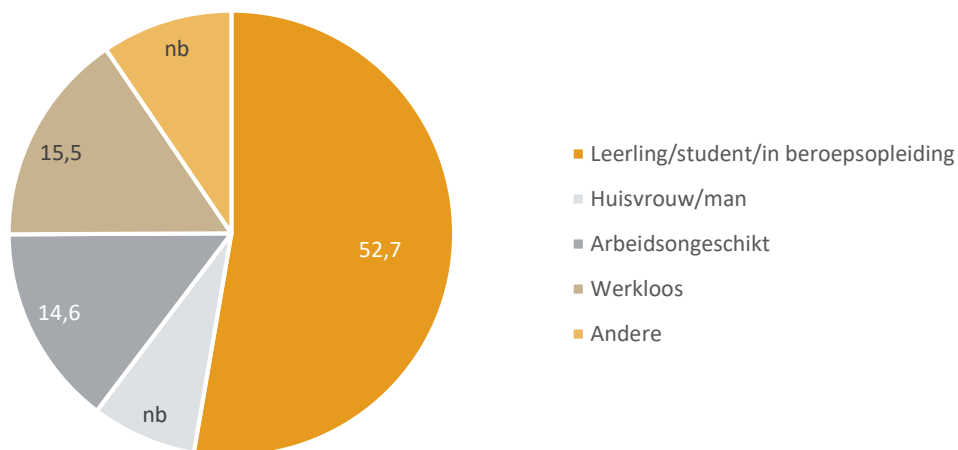
Tabel 8: Huidige arbeidsmarktpositie van NEET-jongeren | Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2019

	Aantal	%
Werkloos	15 144	28,3
Niet-beroepsactief	38 393	71,7
<i>Met arbeidswens</i>	11 636	21,7
<i>Zonder arbeidswens</i>	26 757	50,0
Totaal	53 537	

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Tabel 8 geeft de huidige arbeidsmarktpositie weer van NEET-jongeren. Om de afstand tot de arbeidsmarkt van deze jongeren in kaart te brengen, worden de NEET-jongeren opgesplitst in drie groepen: de werkloze NEET, de niet-beroepsactieve NEET met arbeidswens en de niet-beroepsactieve NEET zonder arbeidswens. De afstand tot de arbeidsmarkt is het kleinst voor de werkloze NEET, aangezien zij actief werk zoeken en meteen inzetbaar zijn. De afstand is groter voor de niet-beroepsactieven, maar dit hoeft niet noodzakelijk te betekenen dat hij of zij niet bereid is om te werken. Het hangt er namelijk vanaf of de jongere in kwestie al dan niet een arbeidswens heeft. Van de totale groep NEET-jongeren tussen 15 en 24 jaar is 28,3% werkloos, 21,7% niet-beroepsactief met arbeidswens en 50% niet-beroepsactief zonder arbeidswens. Dit betekent dat net de helft (50%) van hen ofwel effectief werk zoekt, ofwel wenst te werken.

Figuur 15: Zelf-gepercipieerd socio-economisch statuut van niet-beroepsactieve NEET-jongeren | Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2019

Noot: 'nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine cel aantallen

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

We kennen ondertussen de verdeling naar objectieve arbeidsmarktpositie van NEET-jongeren. Vervolgens willen we ook weten hoe NEET-jongeren, en dan meer specifiek de niet-beroepsactieve NEET, hun eigen sociaaleconomische situatie omschrijven (figuur 15). Het is opvallend dat meer dan de helft van de niet-beroepsactieve NEET (52,7%) zichzelf toch als leerling, student of in beroepsopleiding beschouwt. Het gaat hier mogelijk over jonge schoolverlaters die even een pauze

inlassen vooraleer ze de zoektocht naar een job starten, jongeren die nog een vervolgopleiding starten in de toekomst of jongeren die ingeschreven zijn als student in het academiejaar maar niet of slechts in beperkte mate naar de les gaan. Daarnaast ziet 14,6% zichzelf als arbeidsongeschikt. Buiten de restcategorie is er nog de groep die zichzelf als werkloos omschrijft (15,5%) ook al zijn ze inactief. Aangezien de ILO-definitief van werkloos redelijk strikt is, gaat het hier om jongeren die ofwel niet actief naar werk hebben gezocht tijdens de referentiemaand ofwel niet onmiddellijk beschikbaar zijn voor een job. De groep van niet-beroepsactieve NEET is dus redelijk heterogeen.

Tabel 9: Aandeel (%) NEET-jongeren dat ooit betaalde arbeid heeft verricht naar huidige arbeidsmarktpositie en leeftijd | Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2019

	NEET-jongeren (15-24 jaar)
Werklozen	55,7
Niet-beroepsactieven	23,7
<i>Met arbeidswens</i>	45,3
<i>Zonder arbeidswens</i>	<i>nb</i>
Totaal	32,7

Noot: 'nb' wijst op niet betrouwbare gegevens wegens te kleine celaantallen

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Om de huidige band met de arbeidsmarkt nog beter in te schatten, bekijken we tot slot in tabel 9 of de NEET-jongeren ooit al betaalde arbeid hebben verricht. We gaan dit na volgens de huidige arbeidsmarktpositie. In totaal heeft bijna een derde van de 15- tot 24-jarigen ooit al gewerkt. De hoogste percentages in de groep 15- tot 24-jarige NEET vinden we terug bij werklozen en niet-beroepsactieven met een arbeidswens.

Socio-demografische kenmerken

Tabel 10: Aandeel (%) NEET-jongeren naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2019

	NEET-jongeren	Totale populatie 15- tot 24-jarigen
Geslacht		
Man	53,0	51,1
Vrouw	47,0	48,9
Onderwijsniveau		
Kort	42,4	42,2
Midden	41,9	41,0
Hoog	15,8	16,7
Geboorteland		
Geboren in België	84,2	91,0
Geboren in EU-28 (excl. België)	<i>nb</i>	4,1
Geboren buiten EU-28	13,3	4,9
Arbeidshandicap		
Met arbeidshandicap	15,0	4,8
Zonder Arbeidshandicap	85,0	95,2

Noot: 'nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celaantallen

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

5. 55-plussers

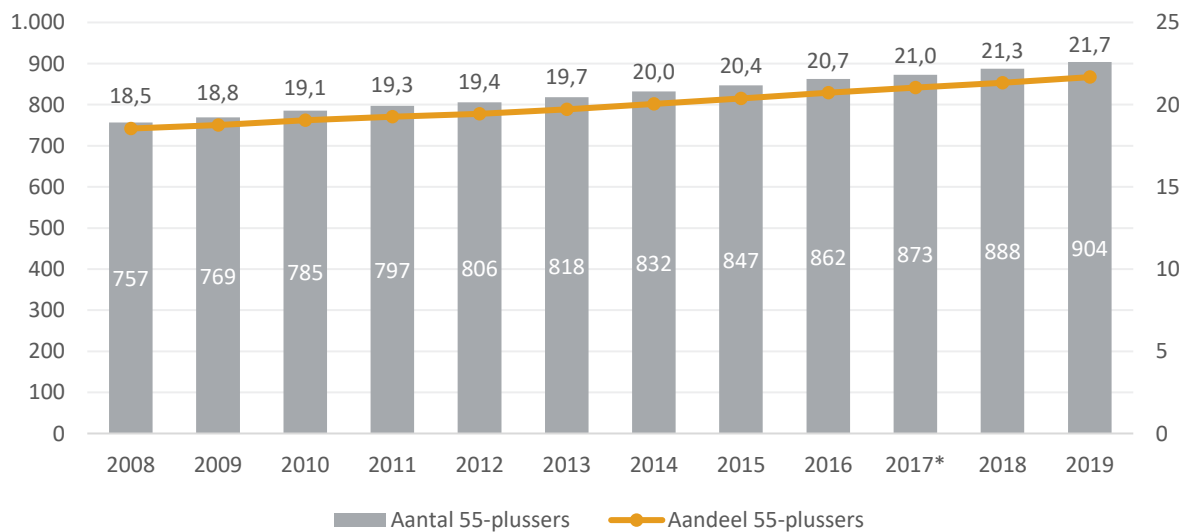
Aandeel in de bevolking

De vergrijzing van de Vlaamse bevolking op beroepsactieve leeftijd zette zich tussen 2008 en 2019 verder door. In deze periode kwamen er bijna 150 000 55-plussers bij, waardoor hun aandeel in de bevolking toenam van 18,5% in 2008 tot 21,7% in 2019 (figuur 16). Volgens de projecties van het Federaal Planbureau ¹zal het aandeel 55-plussers nog tot en met 2024 verder toenemen, om daarna tot 2071 rond de 20% te blijven schommelen.

In de periode 2008-2019 nam het aandeel 55- tot 59-jarigen (+1,7 ppt) sterker toe dan het aandeel 60- tot 64-jarigen (+1,4 ppt). Vanaf 2017 zien we echter wel een lichte vergrijzing binnen de groep 55-plussers optreden, die zich nog zou doorzetten tot en met 2032 (Federaal Planbureau, 2020). Op dat moment zou 51,6% van de 55-plussers 60- tot 64-jaar zijn, 4,2 procentpunten hoger ten opzichte van 2019.

Wanneer we kijken naar de huidige kenmerken van de 55-plussers valt vooral de hogere proportie kortgeschoolden op (30,2%) in vergelijking met de totale bevolking. Daarnaast zijn 55-plussers ook beduidend vaker in België geboren (90,1% t.o.v. 85,8%) en hebben ze vaker een arbeidshandicap (25,4% t.o.v. 14,4%) (zie tabel 11).

Figuur 16: Aantal (x 1000) en aandeel (%) 55-plussers in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2019

Noot: * tijdsbreuk tussen 2016 en 2017. In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

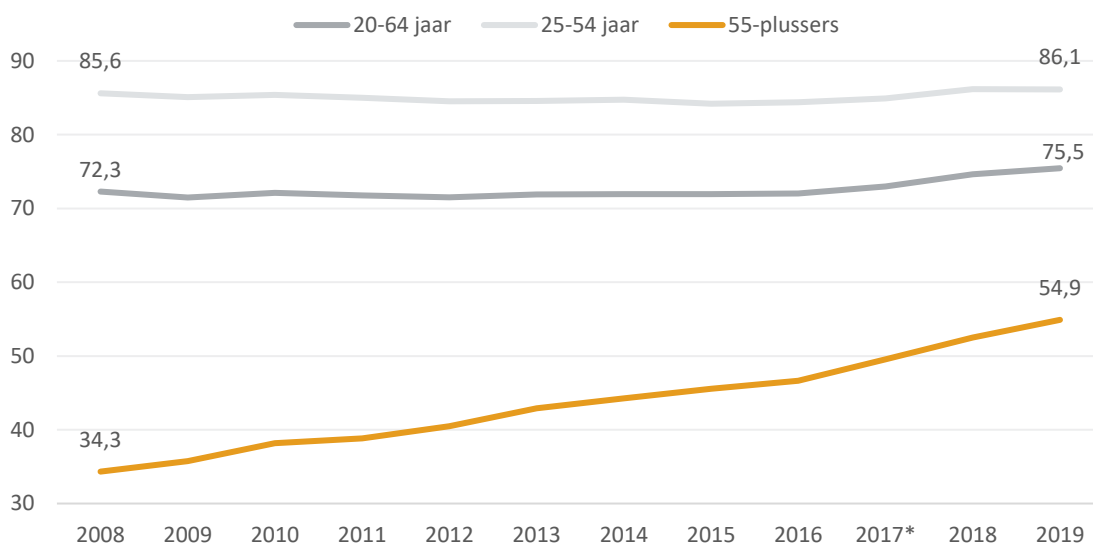
¹ Regionale economische vooruitzichten 2020-2025 - Statistische bijlage. (2020). [Dataset]. Geraadpleegd van https://www.plan.be/databases/data-27-nl-regionale_economische_vooruitzichten_2020_2025_statistische_bijlage

Werkzaamheid

De werkzaamheidsgraad van de 55-plussers kende de afgelopen jaren een gestage groei. Terwijl in 2008 slechts 34,3% van de 55-plussers aan de slag was, bedroeg de werkzaamheidsgraad in 2019 reeds 54,9%, een toename met maar liefst 60% (+ 20,6 ppt). Sinds 2017 werd de inhaalrace van de 55-plussers extra kracht bijgezet, met een gemiddelde jaargroei van 5,6% of 2,7 procentpunten per jaar.

Ondanks deze duidelijke verbetering, blijft er een sterke generatiekloof op vlak van werkzaamheid bestaan. In 2019 ligt de werkzaamheidsgraad bij 55-plussers 31,2 procentpunten lager dan deze bij 25- tot 54-jarigen.

Figuur 17: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd | Vlaams Gewest, 2008-2019

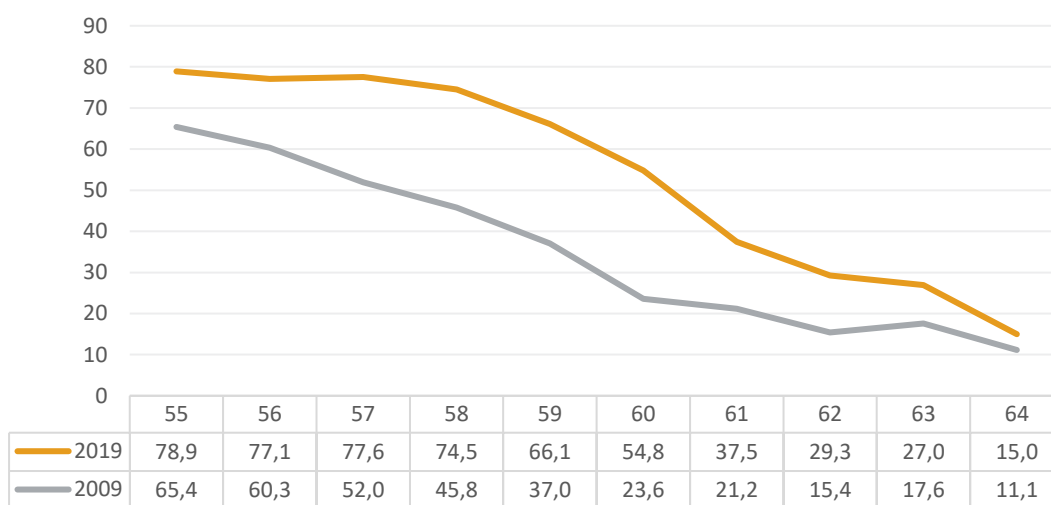
Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Focus: evolutie werkzaamheidsgraad per leeftijdsjaar

Wanneer we inzoomen op de werkzaamheidsgraad per leeftijdsjaar, stellen we vast dat er niet enkel een evolutie heeft plaatsgevonden op vlak van het niveau van de werkzaamheidsgraad. Ook het verloop is in 2019 gewijzigd ten opzichte van een decennium eerder, met vooral een afname van de werkzaamheidsgraad vanaf het 58ste levensjaar. Dit is een opmerkelijk verschil met 2009, toen de curve reeds vanaf 55 jaar steil afnam. Een tweede 'knik' in de werkzaamheidsgraad vinden we terug bij de 61-jarigen, hier is er een afname met -17,3 procentpunten in vergelijking met de 60-jarigen. Deze knik stemt overeen met de minimumleeftijd waarop men met vervroegd pensioen kan gaan indien men 43 loopbaan jaren achter de rug heeft (figuur 18).

Figuur 18: Werkzaamheidsgraad (%) 55-plussers per leeftijdsjaar | Vlaams Gewest, 2009, 2019

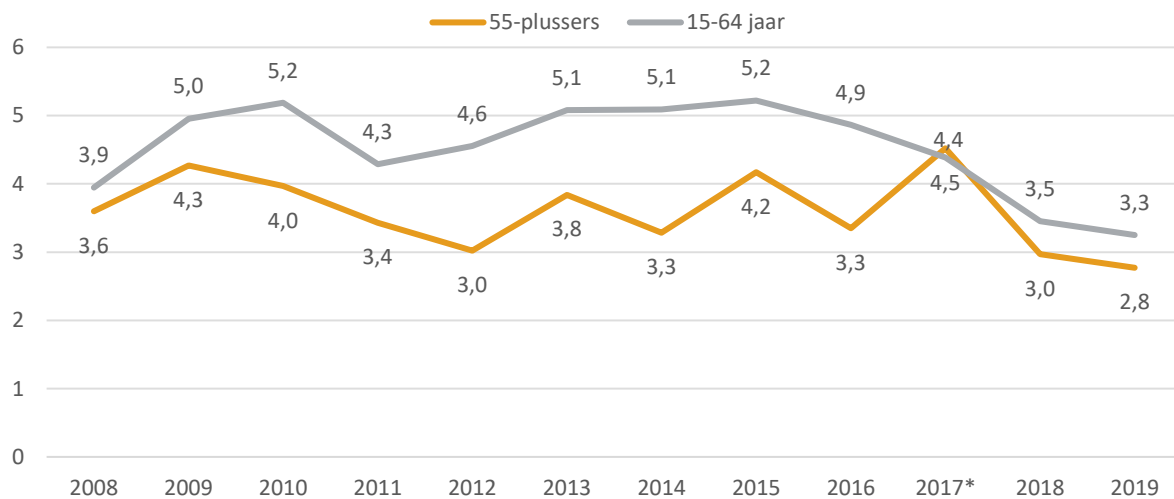
Noot: In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Werkloosheid en uitstroom naar werk

Figuur 19 toont aan dat de evolutie van de werkloosheidsgraad van 55-plussers doorheen de jaren een wisselend verloop kende. Na de sterke toename in 2009 ten gevolge van de financiële crisis, wordt de periode tot en met 2012 gekenmerkt door een gelijkmatige afname. Daarna kent de werkloosheidsgraad eerder een wisselend verloop waarbij nieuwe toenames telkens worden opgevolgd door een gelijkmatige afname. In 2019 is er echter voor het eerste sinds 2012 gedurende twee opeenvolgende jaren een afname van de werkloosheidsgraad van 55-plussers.

Figuur 19: Werkloosheidsgraad (%) 55-plussers | Vlaams gewest, 2008-2019

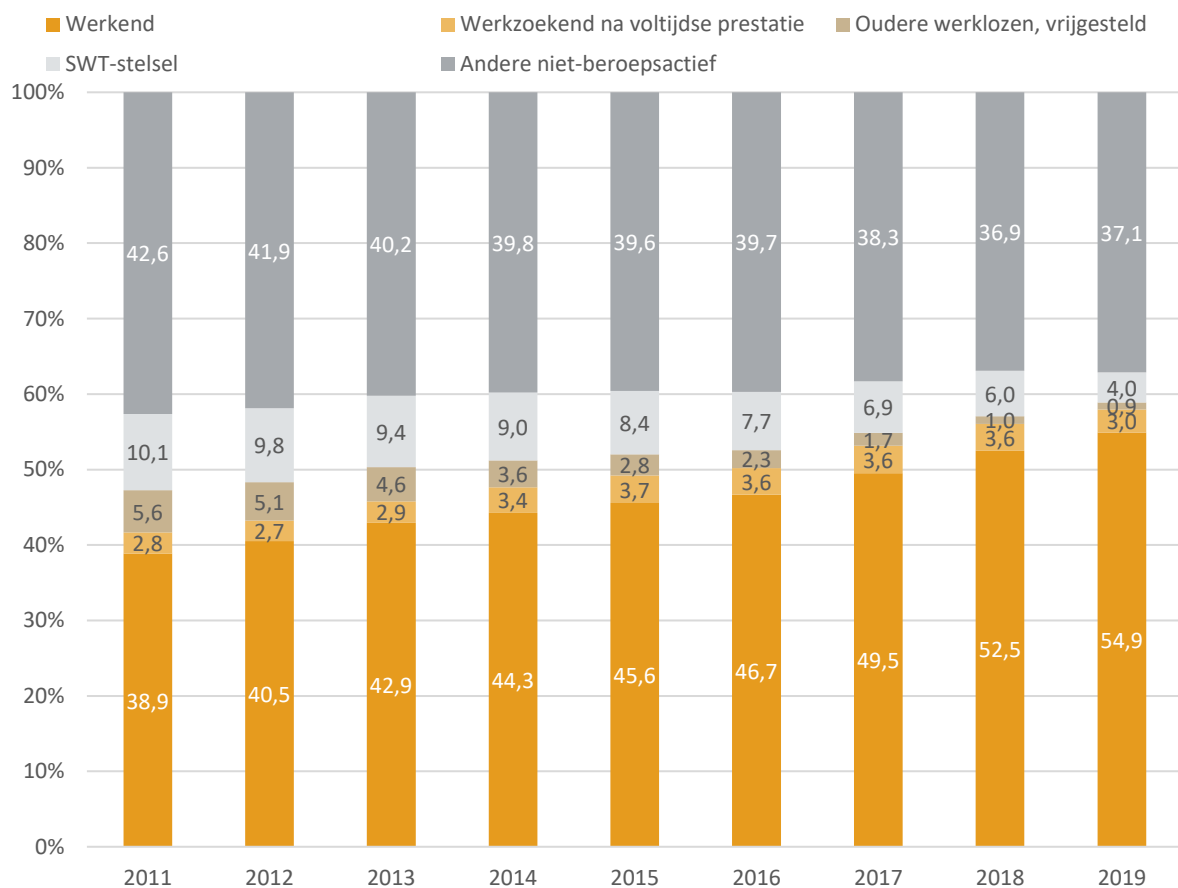
Noot: In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Focus: uitredestatuten

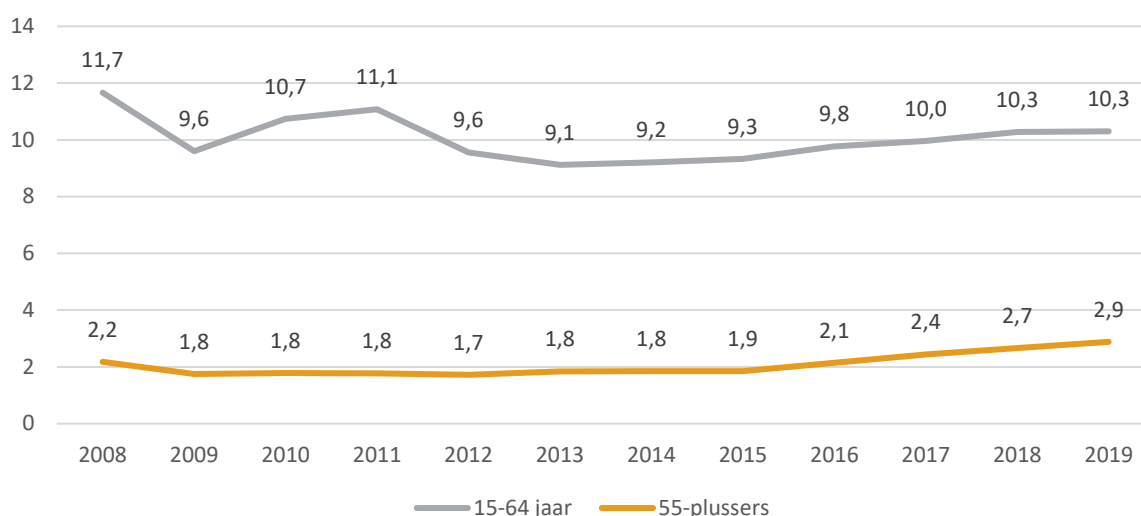
Bij de bespreking van de evolutie van de werkloosheidsgraad bij 55-plussers is het ook belangrijk deze in bredere context te bekijken. Oudere werklozen kunnen onder bepaalde voorwaarden immers ook de stap naar niet-beroepsactiviteit zetten, bijvoorbeeld door het verkrijgen van een vrijstelling van inschrijving als werkzoekende. Daarnaast bestaat ook nog steeds het Stelsel van Werkloosheid met bedrijfsToeslag (SWT), waarbij personen aangepast beschikbaar moeten blijven. Hierbij zijn ze wel ingeschreven als werkzoekende, maar dient men niet noodzakelijk zelf actief naar werk te zoeken. Deze groep voldoet dus niet volledig aan de ILO-definitie van werklozen. In de afgelopen jaren werden de toetredingsvoorwaarden voor deze stelsels echter gevoelig opgetrokken of werd het stelsel uitdovend gemaakt. Zo nam het aandeel vrijgestelde werkzoekenden binnen de Vlaamse 55-plussers af van 5,6% in 2011 tot 0,9% in 2019, en viel het aandeel SWT'ers terug van 10,1% tot 4,0%. Aanvankelijk zorgde dit voor een toename van het aantal uitkeringsgerechtigde werklozen. Toch was de verschuiving richting werkenden beduidend sterker. In 2019 is er zelfs voor het eerst weer een duidelijke afname van het aantal uitkeringsgerechtigde werkloze 55-plussers, waarbij het aandeel bijna op het niveau van voor de verstrengde voorwaarden komt te liggen (figuur 20).

Figuur 20: Samenstelling van de populatie 55- tot 64-jarigen | Vlaams Gewest, 2011-2019

Bron: RVA, Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Figuur 21: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van nwwz naar werk (%), naar leeftijd | Vlaams Gewest; 2008-2019

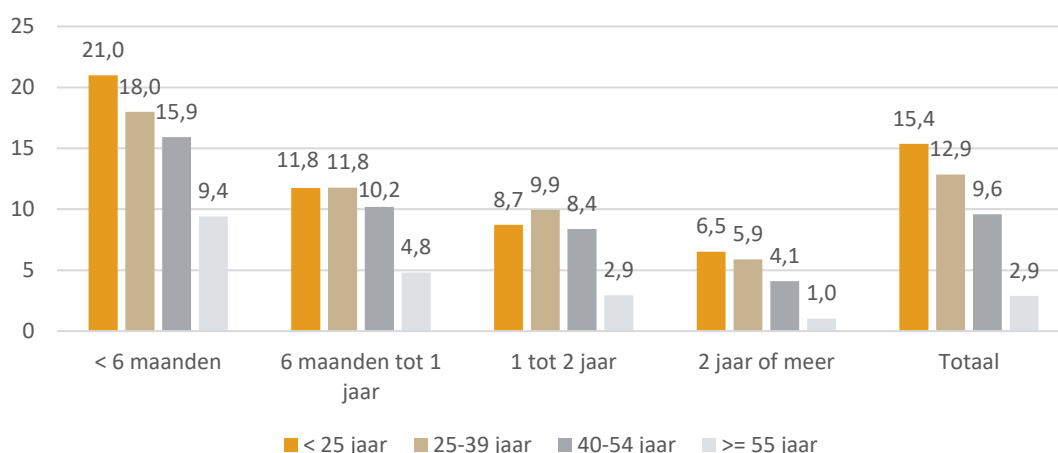

Bron: VDAB (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

De gemiddelde uitstroom naar werk van 55-plussers daalde na de financiële crisis van 2008 (figuur 21). Ondanks dat het maandelijks aantal 55-jarige niet werkende werkzoekenden (nwwz) dat uitstroomde naar werk tussen 2008 en 2015 met 354 personen toenam (+88,7%), duurde het tot 2016 voordat er opnieuw een gelijkaardig niveau werd bereikt als voor de crisis. Hierbij spelen zowel de afbouw van de alternatieve uittredestatuten, en dus een relatieve toename van het aantal nwwz, als demografische evoluties een rol. Het is vooral de periode 2016 tot en met 2018 die door een duidelijke toename van het uitstroompercentage wordt gekenmerkt. In 2016 stroomde 2,1% van de 55-jarige nwwz naar werk, in 2019 is dit reeds met bijna een procentpunt toegenomen (2,9%). Hierbij stromen er maandelijks 1200 55-jarige nwwz door naar werk, meer dan driemaal zoveel als in 2008 (399).

De kloof met jongere leeftijdscategorieën blijft echter wel bijzonder groot. Bij de 40- tot 54-jarigen liggen de uitstroomkansen maar liefst driemaal zo hoog (9,6%), deze van min-25-jarigen zijn zelfs meer dan vijf keer hoger (figuur 22).

Figuur 22: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van nwwz naar werk (%), naar leeftijd en werkloosheidsduur | Vlaams Gewest, 2019

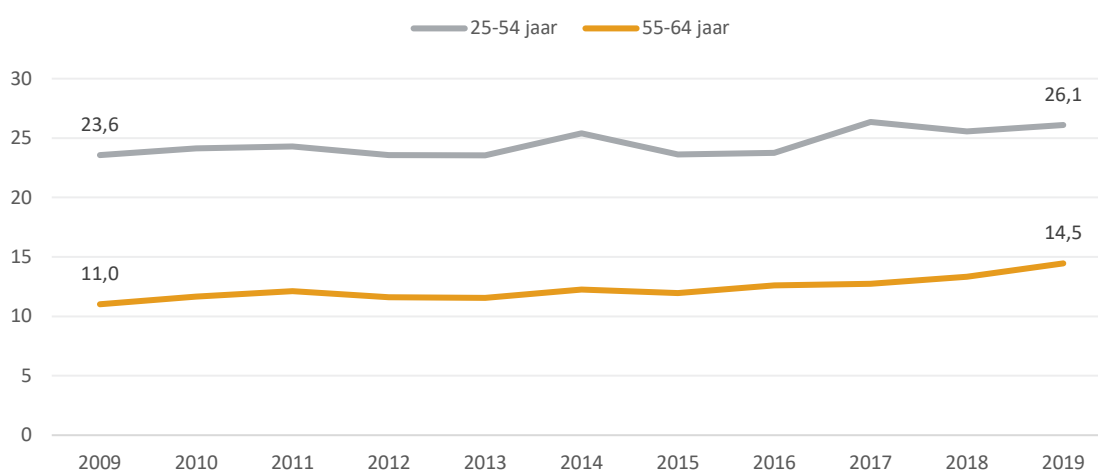

Bron: VDAB (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Daarnaast stellen we in figuur 22 vast dat het verschil in uitstroom naar werk tussen de 55-plussers en de andere leeftijdsgroepen steeds groter wordt naarmate de werkloosheidsduur toeneemt. Bijzonder problematisch blijft vooral de uitstroom van langdurige werkloze 55-plussers. Bij personen die minder dan zes maanden werkloos zijn is het uitstroompercentage van 40- tot 54-jarigen 1,7 maal hoger dan bij de 55-plussers. Bij langdurige werklozen (twee jaar of meer werkloos) is het uitstroompercentage echter 4,1 maal hoger. Dit blijkt ook uit het bijzonder hoge aandeel van langdurig werklozen bij de 55-plussers. Zo is maar liefst 51,1% van de werkloze 55-plussers langdurig werkloos, terwijl bij 15- tot 64-jarigen slechts 29,1% van de werklozen twee jaar of meer zonder werk zit.

Deelname aan vorming

Figuur 23: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar leeftijd
| Vlaams Gewest; 2009-2019

Noot: In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Figuur 23 geeft aan dat 55-plussers de afgelopen jaren steeds vaker deelgenomen hebben aan opleiding tijdens een referentieperiode van twaalf maanden. In 2009 nam 11,0% deel aan opleiding en in 2019 is dit aandeel opgelopen tot 14,5%. Toch blijft er een duidelijke generatiekloof overeind tussen de opleidingsdeelname van 55-plussers in vergelijking met 25- tot 54-jarigen (26,1% in 2019). Deze kloof werd in het afgelopen decennium wat minder groot: in 2009 bedroeg de generatiekloof -12,6 procentpunten, en in 2019 bedraagt het verschil nog 11,6 procentpunten.

Socio-demografische kenmerken

Tabel 11: Aandeel (%) 55-plussers naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2019

	55-plussers	15-64 jarigen
Statuut		
Werkend	54,9	70,3
Werkloos	1,6	2,4
<i>waarvan langdurig werkloos</i>	51,1	29,1
Niet-beroepsactief	43,5	27,3
Geslacht		
Man	50,1	50,4
Vrouw	49,9	49,6
Onderwijsniveau^a		
Kortgeschoold	30,2	18,4
Middengeschoold	39,2	40,6
Hooggeschoold	30,5	41,0
Geboorteland		
Geboren in België	90,1	85,8
Geboren in EU-28 (excl. België)	4,5	5,7
Geboren buiten EU-28	5,4	8,5
Arbeidshandicap		
Met arbeidshandicap	25,4	14,4
Zonder Arbeidshandicap	74,6	85,6

Noot: ^a. Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

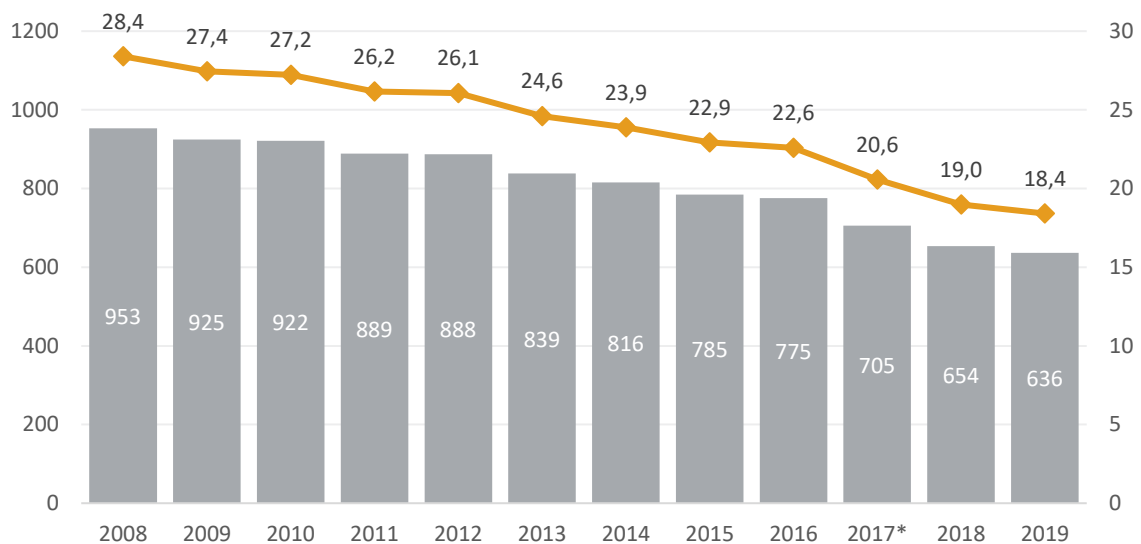
6. Kortgeschoolden

Aandeel in de bevolking

Het studieniveau van de totale Vlaamse bevolking (25-64 jaar) is de voorbije tien jaar sterk toegenomen. Terwijl in 2008 nog 28,4 % kortgeschoold was, is dit aandeel in 2019 gezakt naar 18,4%. Het aandeel kortgeschoolden in de bevolking van het Vlaams gewest is dus sinds 2008 met exact 10 procentpunt gedaald. Dit komt vooral door een stijging in het aandeel hogeschoolden. Het aandeel middengeschoolden bleef ongeveer gelijk (figuur 24).

In de groep kortgeschoolden is het aandeel mannen (54,7%) hoger dan in de totale populatie 25- tot 64-jarigen (50,4%). Daarnaast is het aandeel 55-plussers ook opmerkelijk hoger bij kortgeschoolden (43,0% t.o.v. 26,2%). In de groep kortgeschoolden zitten ook relatief meer personen met een migratieachtergrond en een arbeidshandicap (tabel 12).

Figuur 24: Aantal (x 1000) en aandeel (%) kortgeschoolden in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2008-2019

Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

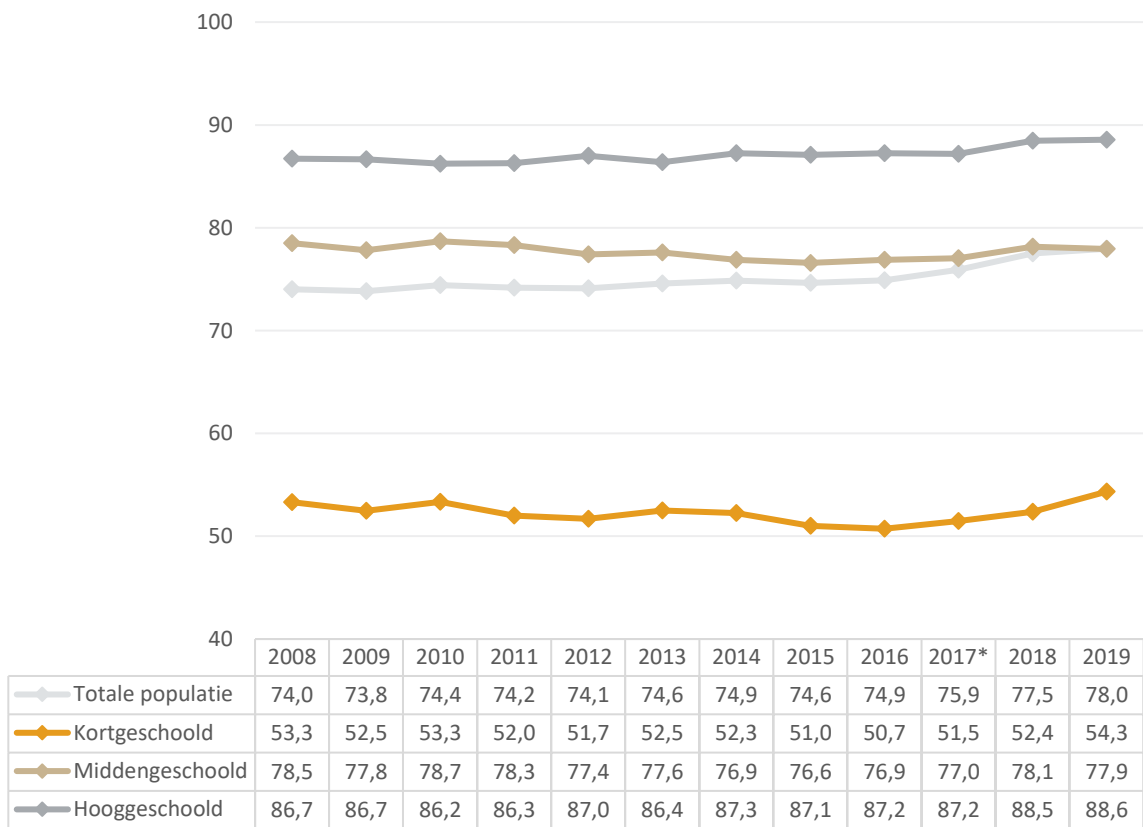
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking: Steunpunt Werk/Departement WSE)

Werkzaamheid

De positie van personen op de arbeidsmarkt verschilt naargelang hun onderwijsniveau. In 2019 was 54,4% van de kortgeschoolde volwassenen aan het werk ten opzichte van 77,9% en 88,6% bij midden- en hogeschoolden (figuur 25).

De werkzaamheidsgraad steeg de afgelopen jaren voor het gehele Vlaamse Gewest. Tussen 2008 en 2019 steeg de werkzaamheidsgraad bij 25- tot 64-jarigen met 4 procentpunt (van 74,0% naar 78,0%). Deze toename is vooral te wijten aan een stijging in de werkzaamheidsgraad bij hogeschoolden en de relatieve stijging van het aandeel hogeschoolden. De werkzaamheidsgraad bij kortgeschoolden bleef tussen 2008 en 2019 eerder stabiel, maar kent sinds 2016 toch een opwaartse trend.

Figuur 25: Werkzaamheidsgraad (%) naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2008-2019

Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking: Steunpunt Werk/Departement WSE)

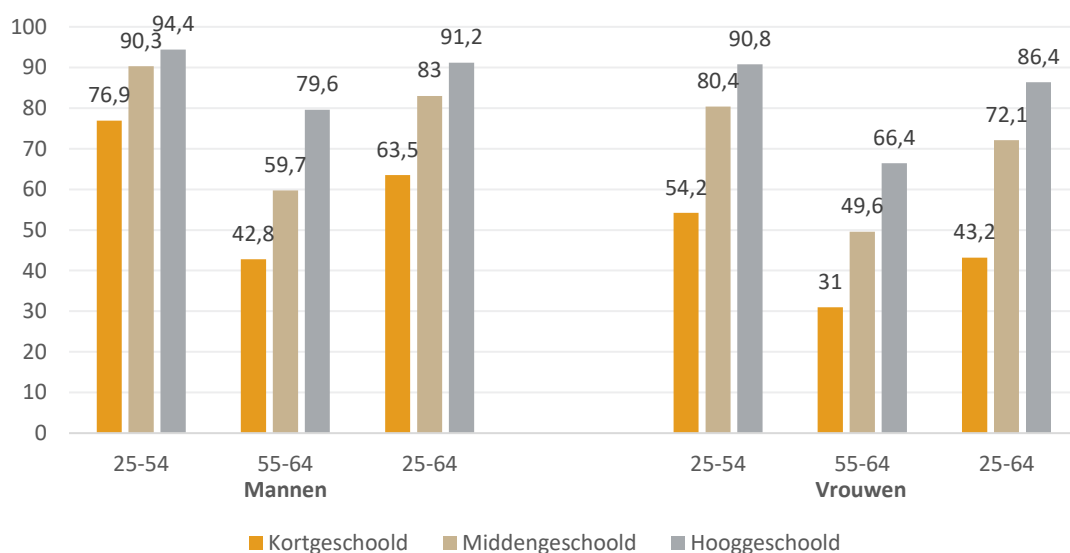
Focus: kloven in werkzaamheidsgraad naar geslacht en leeftijd

De focus ligt hier op de onderwijskloof in werkzaamheidsgraad tussen mannen en vrouwen en tussen leeftijdscategorieën.

De werkzaamheidsgraad is over het algemeen lager voor vrouwen dan voor mannen en lager bij 55-plussers dan bij de 25- tot 54-jarigen, maar onder de kortgeschoolden zijn deze kloven nog sterker uitgesproken. Bij de hooggeschoolde 25- tot 64-jarigen is de genderkloof bijvoorbeeld nog slechts 5,2 %-punt (91,2% t.o.v. 86,4%) terwijl de kloof bij dezelfde leeftijdsgroep kortgeschoolden niet minder dan 20,3 %-punt bedraagt (63,5% t.o.v. 43,2%).

Slechts één op drie (31,0%) van de vrouwelijke kortgeschoolde 55-plussers is aan het werk. Voor hooggeschoolde vrouwelijke 55-plussers is de werkzaamheidsgraad meer dan dubbel zo hoog (66,4%). Bij de mannelijke 55-plussers bedraagt de werkzaamheidsgraad 42,8% voor kortgeschoolden en 79,6% voor hooggeschoolden (figuur 26).

Figuur 26: Werkzaamheidsgraden (%) naar leeftijd en geslacht, vergeleken naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 2019

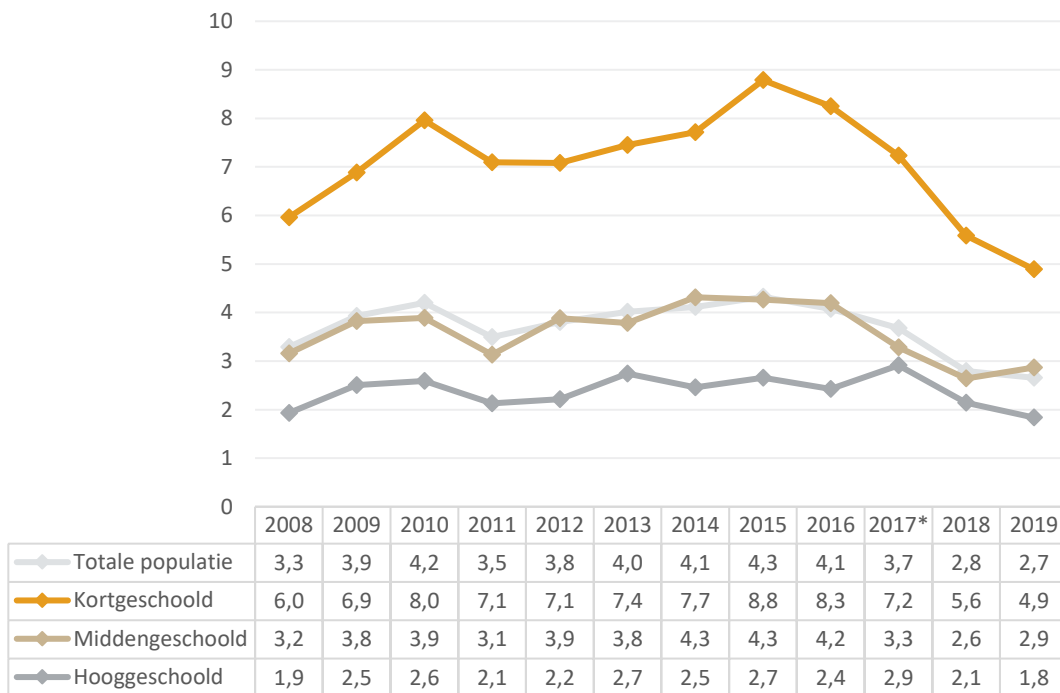
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking: Steunpunt Werk/DWSE)

Werkloosheid en uitstroom naar werk

Ook de werkloosheidsgraad toont de zwakkere positie van kortgeschoolden op de arbeidsmarkt. Kortgeschoolden zijn vaker werkloos dan midden- of hooggeschoolden. De werkloosheidsgraad van kortgeschoolden in 2019 is met 4,9% meer dan dubbel zo hoog dan die van hooggeschoolden (1,8%).

De werkloosheidsgraad daalde sinds 2016 voor alle onderwijsniveaus, maar de opvallendste daling deed zich voor bij de kortgeschoolden. Terwijl de werkloosheidsgraad in 2016 nog 8,3% bedroeg, daalde deze tot onder 5% in 2019. Dit komt ook overeen met de stijging in de werkzaamheidsgraad sinds 2016 (figuur 27).

Figuur 27: Werkloosheidsgraad (%) naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2008-2019

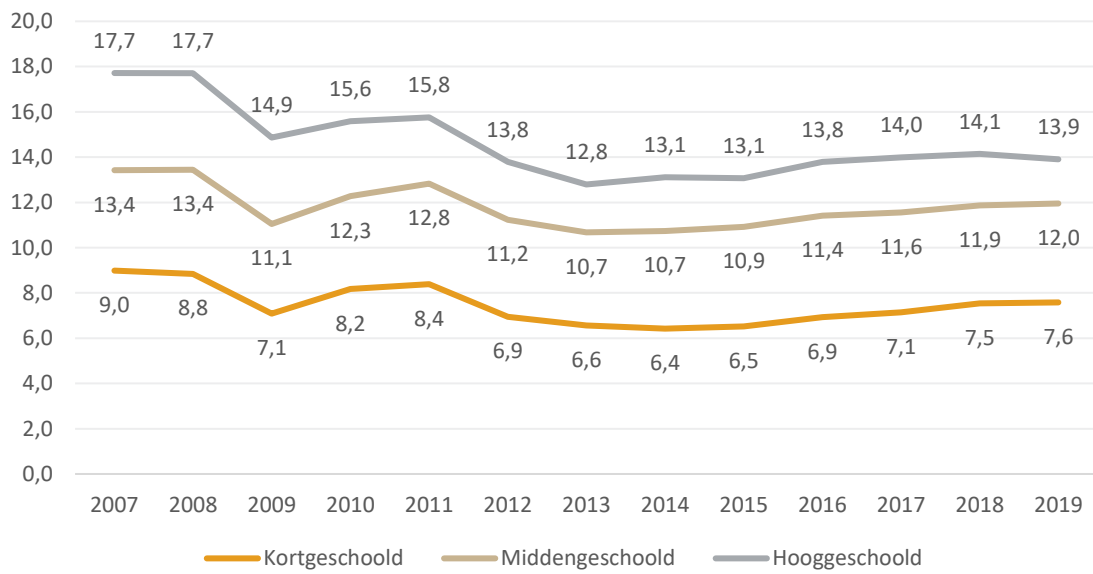
Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking: Steunpunt Werk/Departement WSE)

Kortgeschoolden lopen een hoger risico om langdurig werkloos te blijven dan hooggeschoolden. In 2019 was bijna de helft (48,7%) van de kortgeschoolde werklozen langdurig werkloos. Bij hooggeschoolden is dit slechts een kwart (26,1%) van de werklozen.

In 2019 ging elke maand gemiddeld 7,6% van de werkzoekende kortgeschoolden opnieuw aan het werk. Dit is beduidend lager dan de uitstroom naar werk voor midden- en hooggeschoolden (respectievelijk 12,0% en 13,9%). De uitstroom naar werk voor langdurig werkzoekenden en 55-plussers is ook lager dan gemiddeld, en deze zijn oververtegenwoordigd onder kortgeschoolde werkzoekenden. In de jaren na de financiële crisis van 2008 – 2009 steeg de uitstroom naar werk voor kortgeschoolden even tot 8,4%, waarna het weer daalde. De afgelopen vijf jaar steeg de uitstroom naar werk voor kortgeschoolden weer gestaag, maar we zitten nog niet op het niveau van voor de economische crisis (figuur 28).

Figuur 28: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van nwwz naar werk (%) naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest; 2007-2019

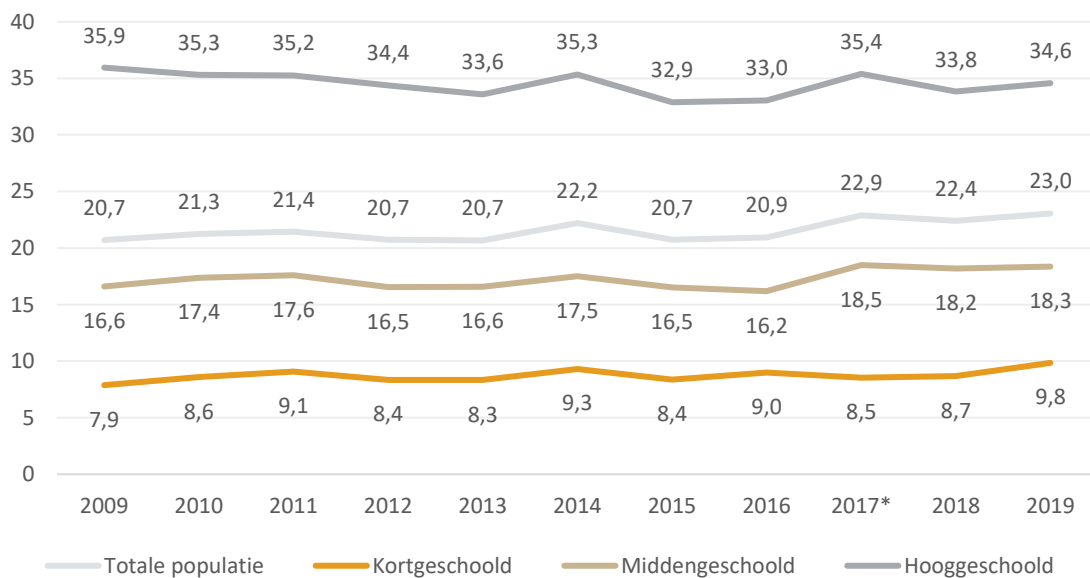

Bron: VDAB (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Deelname aan vorming

De onderwijskloof op de arbeidsmarkt is ook zichtbaar in de deelname aan verdere opleiding (figuur 29). In 2019 nam 9,8% van de kortgeschoolden deel aan minstens één verdere opleiding. Bij middengeschoolden is dit dubbel zo hoog (18,3%) en bij hooggeschoolden meer dan drie keer zo hoog (34,6%). Bij de opleidingsparticipatie van volwassenen speelt er dus duidelijk een Mattheuseffect: mensen die al hooggeschoold zijn en vaak een sterk profiel hebben, nemen het meest deel aan opleiding. Verschillende factoren spelen hier mee. Ten eerste zijn kortgeschoolden minder vaak aan het werk waardoor ze minder toegang hebben tot opleiding die georganiseerd wordt door de werkgever. Ten tweede bieden werkgevers hun kortgeschoolde werknemers ook minder opleiding aan. Een laatste verklaring is dat kortgeschoolden minder gemotiveerd zijn om deel te nemen omdat ze vaak de nood aan opleiding niet inzien.²

Figuur 29: Aandeel (%) personen dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2009-2019

Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking: Steunpunt Werk/Departement WSE)

² Van Langenhove, H., Penders, I., Sourbron, M., & Vansteenkiste, S. (2020). Monitoringsrapport opleidingsdeelname en de opleidingsinspanningen van werkgevers in Vlaanderen. Brussel/Leuven: Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk.

Socio-demografische kenmerken

Tabel 12: Aandeel (%) personen naar onderwijsniveau en andere socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2019

	Kortgeschoold	Middengeschoold	Hooggeschoold	Totaal 25-64 jarigen
Statuut				
Werkend	54,3	77,9	88,6	78,0
Werkloos	2,8	2,3	1,7	2,1
<i>waarvan langdurig werkloos</i>	48,7	33,1	26,1	34,6
Niet-beroepsactief	42,9	19,8	9,8	19,9
Geslacht				
Man	54,7	53,7	44,8	50,4
Vrouw	45,3	46,3	55,2	49,6
Leeftijd				
25-54 jaar	61,5	76,1	81,1	73,8
55-64 jaar	43,0	25,3	19,5	26,2
Geboorteland				
Geboren in België	73,1	86,1	88,6	84,7
Geboren in EU-28 (excl. België)	7,1	6,0	5,5	6,0
Geboren buiten EU-28	19,8	8,0	5,9	9,3
Arbeidshandicap				
Met arbeidshandicap	30,1	16,6	9,0	16,4
Zonder arbeidshandicap	96,9	83,4	91,0	83,7

Noot: Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking: Steunpunt Werk/Departement WSE)

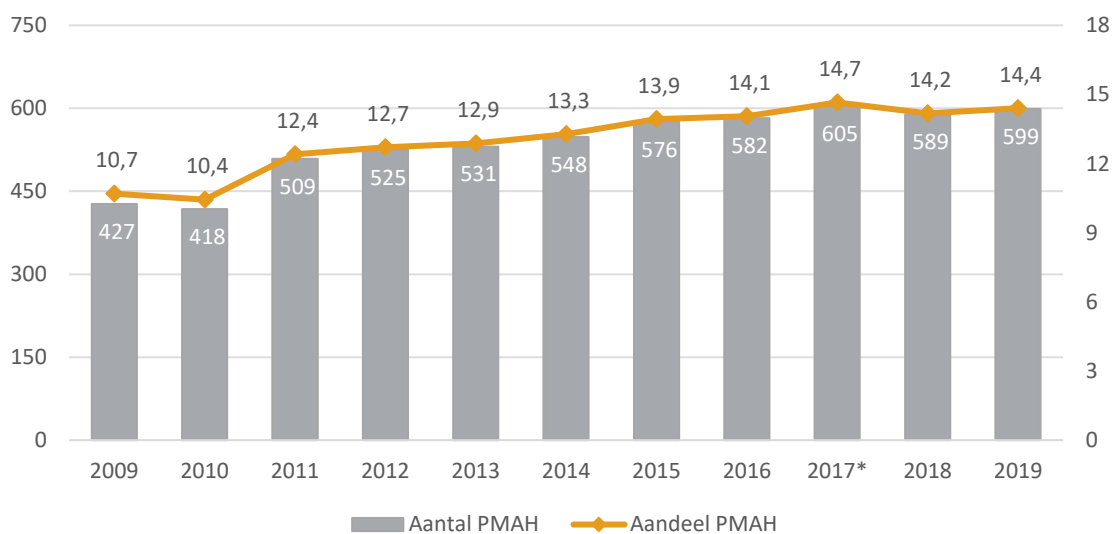
7. Personen met hinder door handicap, langdurige aandoening of ziekte

Aandeel in de bevolking

In 2019 signaleert één persoon op zeven (14,4%) tussen de 15 en 64 jaar in Vlaanderen een handicap of een langdurig gezondheidsprobleem (figuur 30).³ Dit stemt overeen met 599 000 personen die hinder ervaren, waarvan 309 000 hinder in erge mate (51,6%) en 290 000 in zekere mate (48,4%). In 2009, het startjaar van de meting van deze doelgroep in de EAK, verklaarde 10,7% van de Vlaamse bevolking hinder te ondervinden. Dit aandeel nam tot 2017 toe (14,7%) om vervolgens te stagneren rond 14%.

In de groep van personen die hinder ervaren, zijn er relatief meer vrouwen (51,7%), middengeschoolden (40,5%), en personen tussen de 25 en 54 jaar (56,1%). In vergelijking met de totale bevolking constateren we wel een oververtegenwoordiging van 55-plussers en kortgeschoolden. Bovendien verandert het profiel ook wanneer we de groep opsplitsen naar mate van hinder. Zo zijn het vooral kortgeschoolden die erge mate van hinder ervaren (46,3%) terwijl er relatief meer middengeschoolden (43,8%) zitten in de groep die in zekere mate hinder ondervindt (tabel 16).

Figuur 30: Aantal (x 1000) en aandeel (%) personen met hinder door handicap, langdurige aandoening of ziekte in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2009-2019

Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

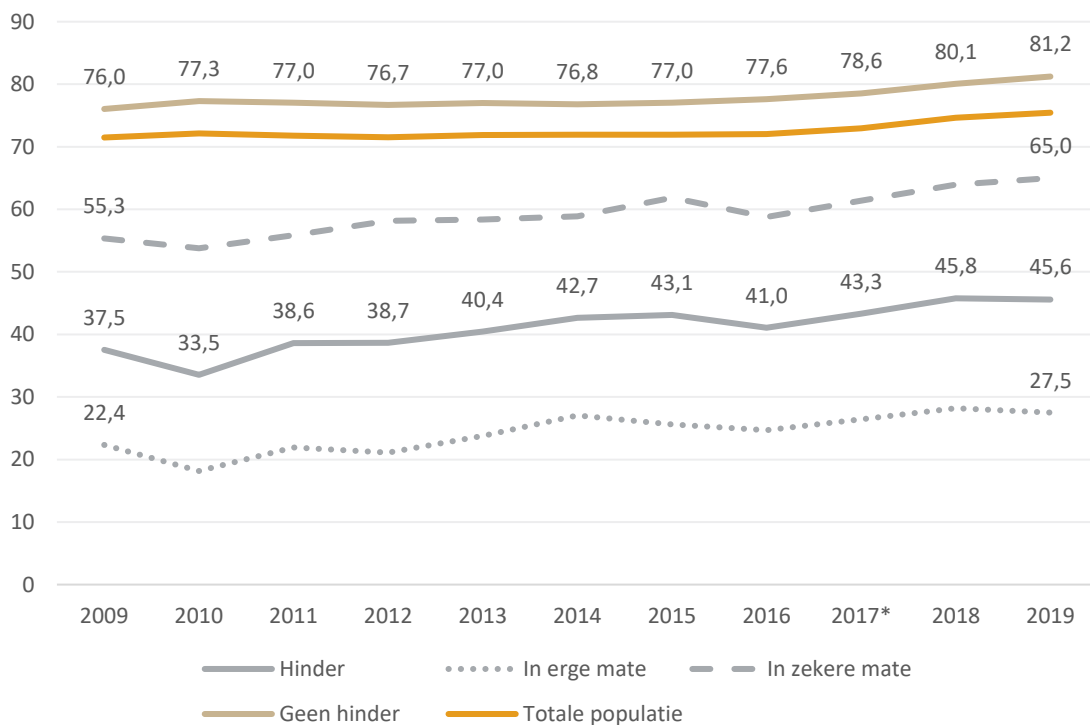
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

³ Voor de afbakening van de personen met een arbeidshandicap maken we gebruik van de vraag in de EAK die nagaat of iemand in zijn of haar dagelijkse bezigheden (op het werk of daarbuiten) hinder ervaart door een handicap, langdurige aandoening of ziekte.

Werkzaamheid

In 2009 waren 37,5% van de personen met hinder door handicap, langdurige aandoening of ziekte aan het werk (figuur 31). Tussen 2011 en 2018 steeg het aandeel werkenden in deze groep, met een kleine onderbreking in 2016. In 2019 klopte deze groep af op een werkzaamheidsgraad van 45,6%. De stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de groep die in zekere mate hinder ondervindt in de dagelijkse bezigheden of op het werk. De werkzaamheidsgraad steeg er met 9,7 procentpunten (van 55,3% in 2009 tot 65,0% in 2019). Bij de personen die in erge mate hinder ondervinden is de stijging met 5,1 procentpunten minder uitgesproken. De kloof in de werkzaamheidsgraad tussen mensen die in erge mate en zij die maar in zekere mate hinder ondervinden, blijft doorheen de jaren groot (37,5 procentpunten in 2019).

Figuur 31: Werkzaamheidsgraad (%) van personen met hinder door handicap, langdurige aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2009-2019

Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Focus: deeltijds werk

Tabel 13: Aandeel voltijds versus deeltijds werk door personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2019

	Voltijds	Deeltijds
Totaal hinder	57,2	42,8
In erge mate	57,1	42,9
In zekere mate	57,2	42,8
Geen hinder	76,0	24,0

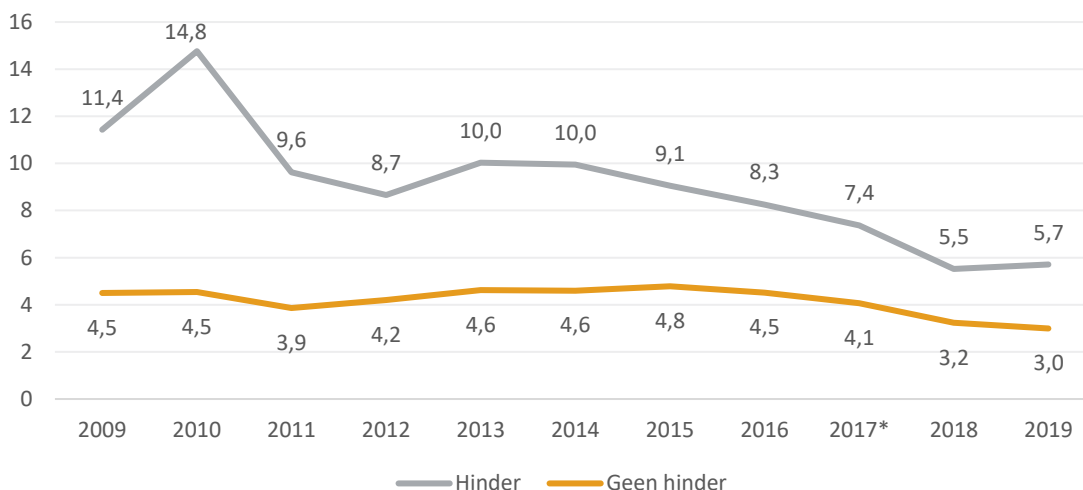
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/DWSE)

In tabel 13 gaan we na hoeveel procent van de personen met hinder deeltijds of voltijds werken. Iemand is deeltijds tewerkgesteld indien de normale arbeidsduur minder is dan die van een voltijdswerkende in een gelijkwaardige job. Het gaat om deeltijdsarbeid in de hoofdactiviteit, gebaseerd op het spontane antwoord van de respondent. Er is een opvallend verschil in aandeel tussen zij die geen en wel hinder ervaren: 24,0% van zij die geen hinder ervaren werken deeltijds in vergelijking met 42,8% van zij die wel hinder ervaren. Er zijn geen opvallende verschillen op te merken als we opdelen naar de mate van hinder die ervaren wordt.

Werkloosheid en uitstroom naar werk

In 2019 lag de werkloosheidsgraad bij personen met hinder wegens een handicap of langdurig gezondheidsprobleem op 5,7%. Dit is een aanzienlijke daling ten opzichte van 2009 waar de werkloosheidsgraad nog 11,4% bedroeg. Bij personen zonder hinder vond er eveneens een daling plaats van 4,5% in 2009 naar 3,0% in 2019. De kloof tussen werklozen met en zonder hinder is de laatste jaren beduidend kleiner geworden (figuur 32).

Figuur 32: Werkloosheidsgraad (%) naar hinder door handicap, langdurige aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2009-2019

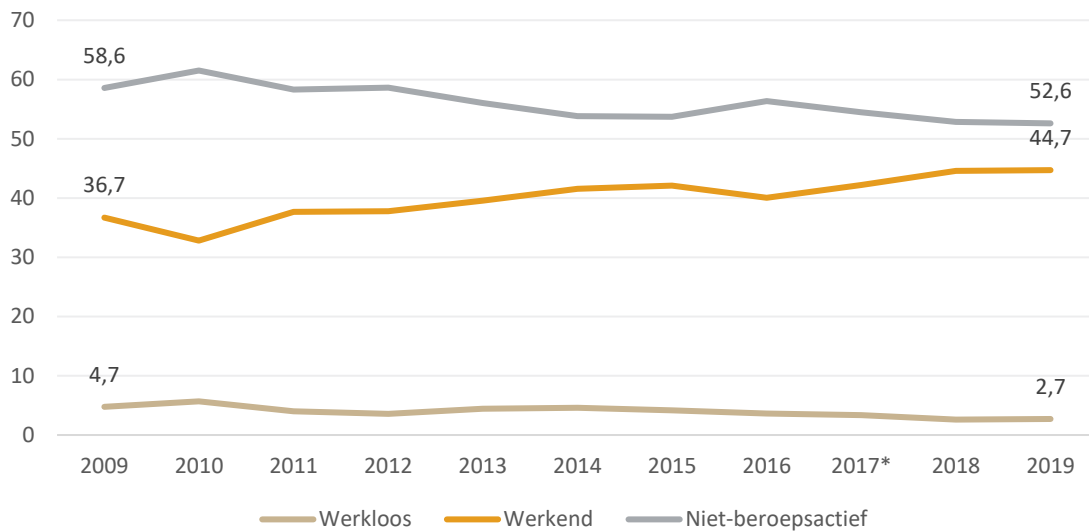
Noot: In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Focus: evolutie van arbeidsdeelname

Figuur 33 toont de verdeling naar huidige arbeidsmarktpositie. In 2019 werkte 44,7% van de personen met hinder wegens een handicap of langdurig gezondheidsprobleem, tegenover 36,7% in 2009. Het aandeel werklozen bij deze groep daalde van 4,7% in 2009 tot 2,7% in 2019 en het aandeel niet-beroepsactieve personen van 58,6% tot 52,6%. Het is dus niet zo dat de daling van de werklozen gepaard gaat met een stijging van niet-beroepsactieven. Integendeel, het aandeel werkenden neemt juist toe in de groep van personen met hinder door handicap, langdurige aandoening of ziekte.

Figuur 33: Aandeel (%) personen met hinder door handicap, langdurige aandoening of ziekte opgesplitst naar statuut | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2009-2019

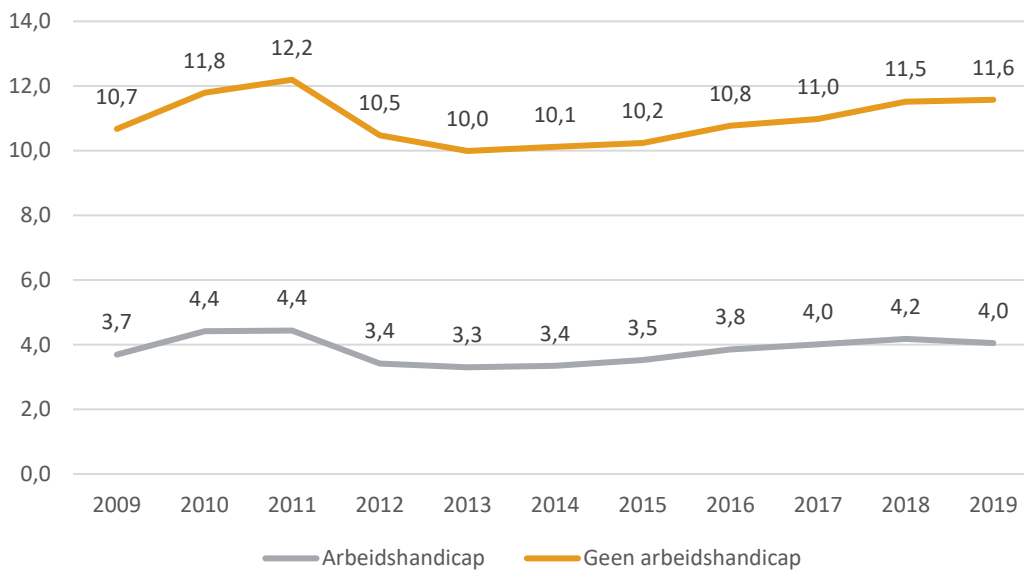

Noot: In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/DWSE)

Figuur 34 toont dat niet werkende werkzoekenden (nwwz) met een arbeidshandicap een zeer lage uitstroom naar werk hebben. In 2019 bedroeg deze uitstroomkans 4,0% tegenover 11,6% bij niet-arbeidsgehandicapten. Er heeft de laatste jaren een lichte stijging plaatsgevonden maar de kloof met mensen zonder handicap blijft even groot.

Figuur 34: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van nwwz naar werk (%) | Vlaams Gewest, 2009-2019

Bron: VDAB (Bewerking Departement WSE/Steunpunt Werk)

Focus: gevraagde of verkregen ondersteuning en gekend bij een officieel plaatsingsbureau

Aan alle personen die hinder ervaren wordt in de EAK bij niet-werkenden gevraagd welke vorm van ondersteuning er nodig is om te kunnen werken en bij werkenden welke vorm van ondersteuning ze momenteel krijgen bij het werk dat ze doen. Bij deze vraag zijn er meerdere antwoorden mogelijk. De niet-werkenden omvatten zowel de werklozen als de niet-beroepsactieven die aangeven hinder te ondervinden. Van deze groep geeft 70,4% aan dat ze geen betaalde activiteit meer kunnen verrichten. Dit hoog percentage is toe te schrijven aan de niet-werkenden die in erge mate hinder ondervinden. Liefst 84,7% van deze groep geeft aan geen betaalde arbeid meer te kunnen verrichten. Bij de niet-werkenden die in zeker mate hinder ondervinden, gaat het over een aandeel van 39,9%.

Tabel 14 geeft aan welke ondersteuningsvormen het meest gewild of van toepassing zijn. Van de niet-werkenden die aangeven wel nog arbeid te kunnen verrichten, geeft 68,4% aan dat ze hierbij een vorm van ondersteuning nodig hebben. Aanpassing van het soort taken (55,1%) of de hoeveelheid werk (44,4%) zijn de meest gevraagde vormen van ondersteuning. Bij de werkenden die hinder ervaren, heeft ruim de helft (55,6%) nood aan een bepaalde vorm van ondersteuning om de job goed te kunnen uitoefenen. Ook hier zijn aanpassing van het soort taken (32,5%) en de hoeveelheid werk (30,3%) de meest gevraagde vormen van ondersteuning. Daarnaast spelen hulp van collega's en aangepaste uitrusting ook een belangrijke rol.

Tabel 14: Ondersteuning van personen met hinder door handicap, langdurige aandoening of ziekte opgesplitst naar statuut | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2019

	Werkend	Niet-werkend
Geen ondersteuning nodig	44,4	31,6
Minstens één vorm van steun nodig	55,6	68,4
Benodigde vormen van steun		
Aanpassing van het soort taken	32,5	55,1
Aanpassing van de hoeveelheid werk	30,3	44,4
Aanpassing voor verplaatsingen	2,4	7,2
Aangepaste uitrusting	6,5	5,7
Hulp van collega's	9,0	11,9

Noot: Personen die aangeven dat ze geen betaalde arbeid meer kunnen verrichten worden uitgesloten. Meerdere redenen kunnen aangeduid worden. De niet-werkenden omvatten zowel de werklozen als de niet-beroepsactieven.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/DWSE)

In tabel 15 bekijken we of de personen die hinder ondervinden door een handicap of langdurig gezondheidsprobleem al dan niet ingeschreven zijn bij de RVA of VDAB en of ze een RVA-uitkering ontvangen. In 2019 was slechts 18,7% van deze groep ingeschreven bij VDAB of RVA: 13,0% is ingeschreven en ontvangt eveneens een uitkering, 5,7% is ingeschreven zonder uitkering. Het zijn voornamelijk de personen die in zekere mate hinder ondervinden die gekend zijn bij de betrokken instanties. Zij zien zichzelf in de nabije toekomst nog arbeid verrichten, weliswaar met de nodige ondersteuning, waardoor hun band met de arbeidsmarkt nog niet helemaal is verbroken. Zij die in erge mate hinder ondervinden bevinden zich in een meer kwetsbare positie aangezien ze vaker niet ingeschreven zijn en dus niet gekend zijn bij de instanties.

Tabel 15: Inschrijving bij RVA of VDAB van personen met hinder door handicap, langdurige aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2019

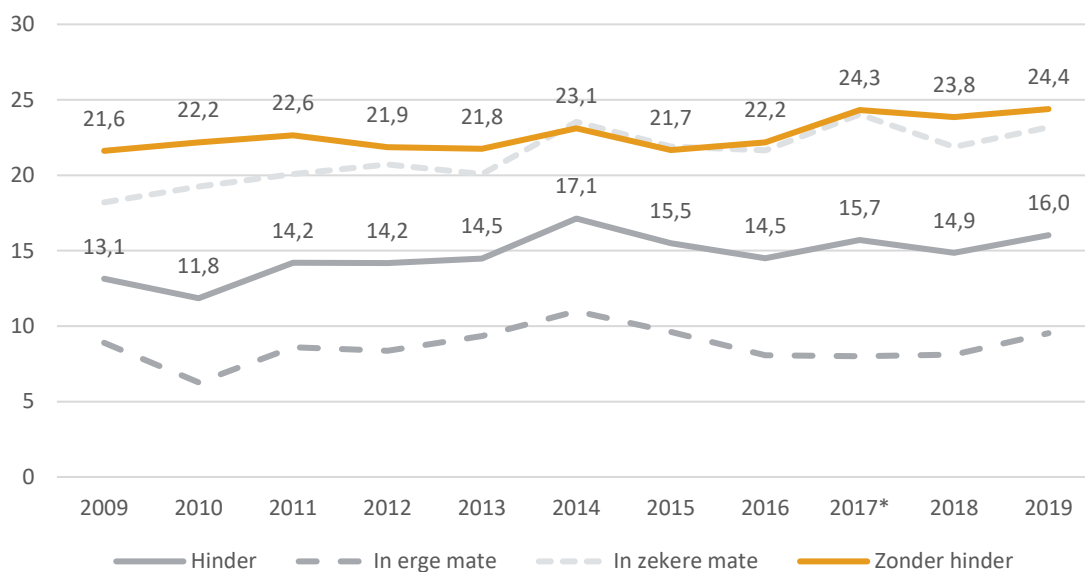
	Totaal aandeel ingeschreven bij VDAB of RVA	Aandeel ingeschreven met uitkering	Aandeel ingeschreven zonder uitkering
Totaal hinder	18,7	13,0	5,7
In erge mate	13,4	8,6	4,8
In zekere mate	30,1	22,4	7,7

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/DWSE)

Deelname aan vorming

Een bijkomende indicator om de huidige band met de arbeidsmarkt in te schatten, is opleidingsdeelname (figuur 35). In 2019 nam in de twaalf maanden voorafgaand aan de bevraging 16,0% van de personen die hinder ervaren, deel aan een opleiding. Dit is een stijging tegenover 2009, toen ging het nog om 13,1%. Maar ook bij de opleidingsdeelname merken we een grote ongelijkheidskloof op. In 2019 hadden 25- tot 64-jarige personen zonder hinder 50% meer kans om in een referentieperiode van twaalf maanden deel te nemen aan opleiding dan personen die wel hinder ondervinden. Deze kloof is quasi dezelfde gebleven sinds 2009. De opleidingsdeelname van personen met ernstige hinder ligt bovendien een stuk lager dan voor de personen met een zekere mate van hinder (respectievelijk 9,5% en 23,2% in 2019).

Figuur 35: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding | Vlaams Gewest; 25-64 jaar, 2009-2019

Noot: In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Socio-demografische kenmerken

Tabel 16: Aandeel (%) personen met hinder door handicap, langdurige aandoening of ziekte uitgesplitst naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2019

	In erge mate	In zekere mate	Totaal hinder	Geen hinder	Totaal
Statuut					
Werkend	27,0	63,6	44,7	74,7	70,3
Werkloos	1,6	3,9	2,7	2,3	2,4
Niet-beroepsactief	71,4	32,6	52,6	23,0	27,3
Geslacht					
Man	49,3	47,3	48,3	50,7	50,4
Vrouw	50,7	52,7	51,7	49,3	49,6
Onderwijsniveau^a					
Kortgeschoold	46,3	28,1	37,6	17,1	20,4
Middengeschoold	37,5	43,8	40,5	39,8	39,9
Hooggeschoold	16,3	28,1	21,9	43,1	39,7
Leeftijd					
15-24 jaar	4,4	7,1	5,7	19,0	17,1
25-54 jaar	54,7	57,6	56,1	62,1	61,2
55-64 jaar	40,9	35,3	38,2	18,9	21,7
Geboorteland					
Geboren in België	84,3	87,4	85,8	84,7	84,9
Geboren in EU-28 (excl. België)	5,9	4,9	5,4	6,0	5,9
Geboren buiten EU-28	9,8	7,7	8,8	9,4	9,3

Noot: ^a Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 15- tot 64-jarigen.

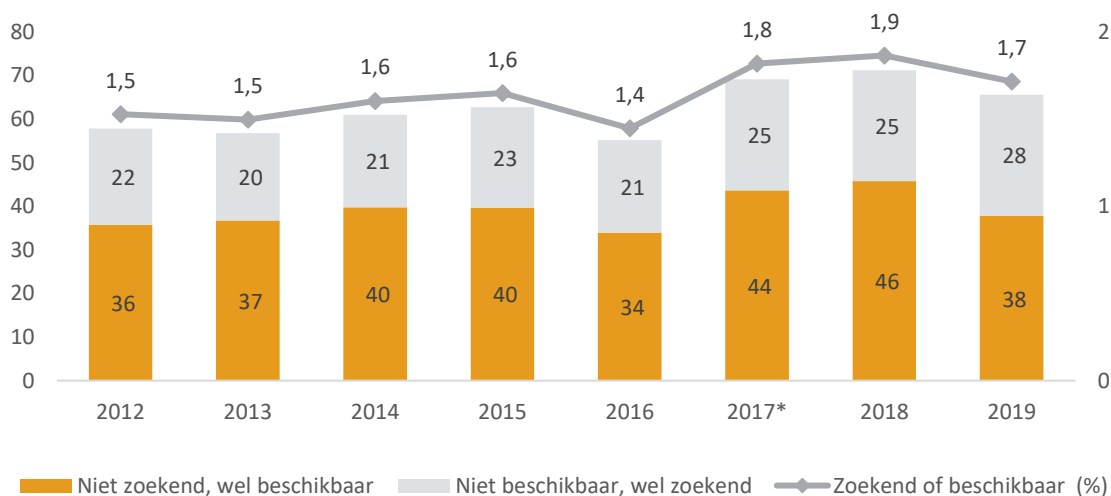
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

8. Arbeidsreserve

Aandeel in de bevolking

In dit onderdeel zoomen we in op een aantal groepen van arbeidsreserve binnen de niet-beroepsactieven. Eerder studiewerk toonde reeds aan dat hier nog arbeidspotentieel verscholen ligt.⁴ We leggen in dit deel de focus op de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven, de inzetbare niet-beroepsactieven en de huisvrouwen of -mannen omwille van andere redenen dan te dure (kinder)opvang.

Figuur 36: Aantal (x 1000) en aandeel (%) niet-beroepsactieven die zoekend of beschikbaar zijn in de bevolking | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2012-2019

Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Figuur 36 geeft het aantal niet-beroepsactieven weer die *zoekend of beschikbaar* zijn. Deze groep voldoet niet aan alle criteria om onder de officiële ILO-werkloosheidsdefinitie geplaatst te worden. Volgens de ILO-definitie zijn werklozen niet-werkenden die de afgelopen vier weken actief naar werk hebben gezocht en binnen de twee weken beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. De groep van zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven voldoet maar aan een van de twee componenten van deze definitie: ze zijn ofwel zoekend naar werk, maar niet direct beschikbaar om te werken, ofwel beschikbaar om te werken, maar niet zoekend, bijvoorbeeld omdat ze ontmoedigd zijn. Hoewel ze dus niet beantwoorden aan het volledig vooropgestelde profiel van een actieve werkloze, beantwoorden ze er wel voor een deel aan, en hebben ze heel wat karakteristieken gemeenschappelijk. Het is duidelijk dat deze personen niet volledig losgekoppeld zijn van de arbeidsmarkt en er dus nog een band mee

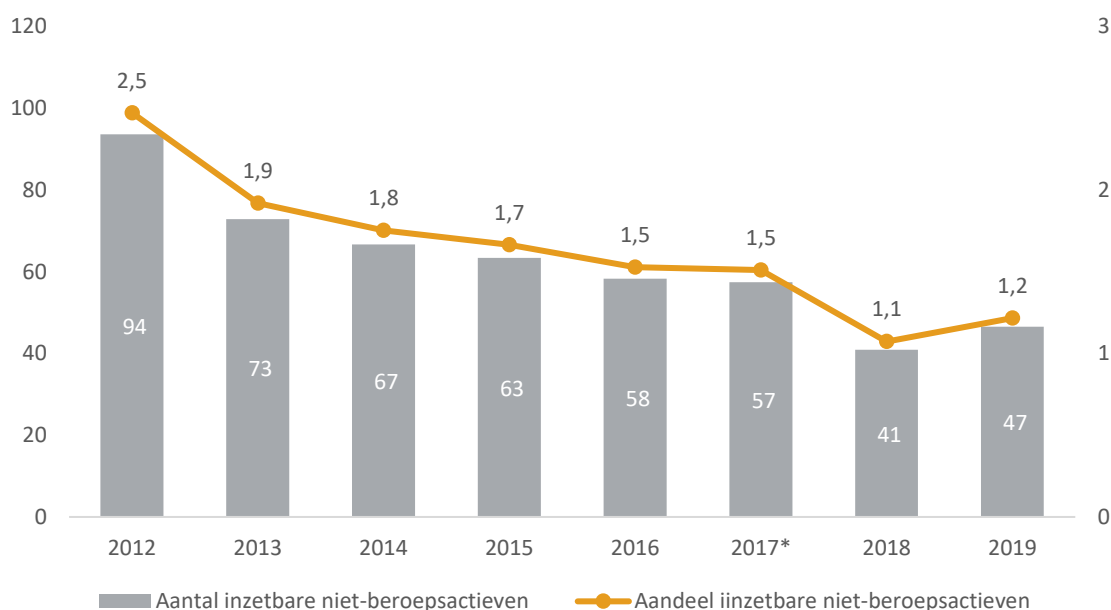
⁴ Vansteenkiste, S., Sourbron, M., Scholiers, B., Van Onacker, E., De Graeve, P., & De Smet, R. (2019). *Een inclusieve benadering van het arbeidspotentieel van de Vlaamse bevolking op basis van enquête- en administratieve data* (Werk.Rapport 2019 nr.1). Leuven: Steunpunt Werk.

en

Vansteenkiste, S., & Sourbron, M. (2020). *Analyse van het arbeidspotentieel naar gewest: aandacht voor niet-traditionele groepen ook cruciaal in een (post) COVID-19-tijdperk* (Werk.Focus 2020 nr. 2). Leuven: Steunpunt Werk.

hebben. In 2019 bestaat deze groep uit 66 000 personen, wat overeenkomt met 1,7% van de Vlaamse bevolking tussen 20 en 64 jaar. Van hen zijn 38 000 personen niet zoekend maar wel beschikbaar en 28 000 personen niet beschikbaar maar wel zoekend. Op zeven jaar tijd, tussen 2012 en 2019, is er sprake van een lichte stijging van +0,2 procentpunten in het aandeel zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven. In vergelijking met 2012, zijn er in 2019 8000 personen meer die tot deze groep van de arbeidsreserve behoren. Binnen de groep van zoekende of beschikbare personen komen vrouwen vaker voor dan in de totale bevolking, net als kortgeschoolden, de 20- tot 24-jarigen, personen geboren buiten een EU-land en personen met een arbeidshandicap (tabel 18).

Figuur 37: Aantal (x1000) en aandeel (%) inzetbare niet-beroepsactieven in de bevolking | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2012-2019

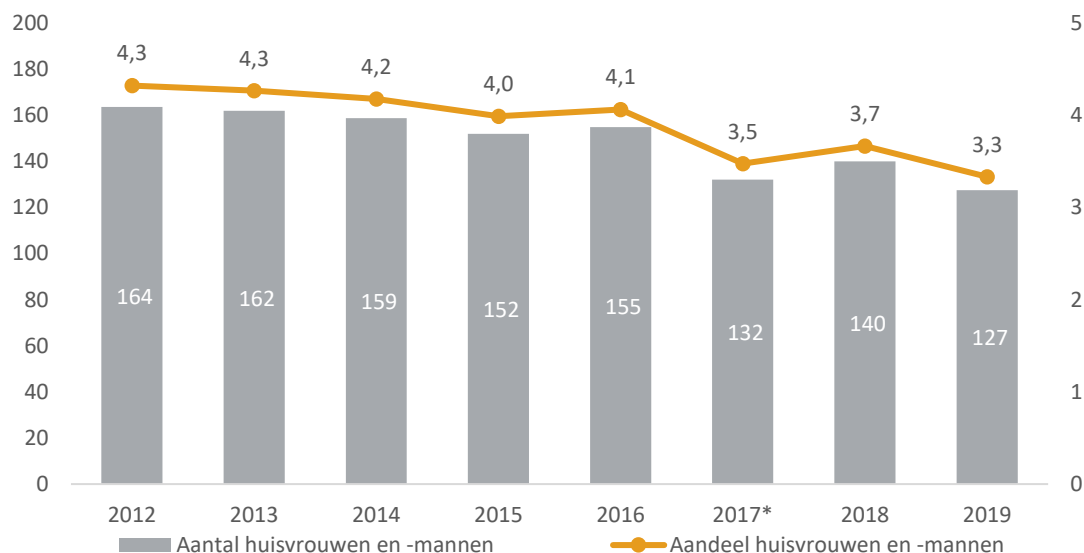

Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

De tweede groep zijn de *inzetbare niet-beroepsactieven*. In tegenstelling tot de voorgaande groep zijn deze personen noch actief op zoek naar werk noch beschikbaar voor werk, maar percipiëren ze zichzelf wel als werkend of werkloos wanneer gepeild wordt naar hun arbeidsmarktstatus. Ze voelen met andere woorden toch nog steeds een band met de arbeidsmarkt. Deze categorie omvat ook de huisvrouwen of -mannen die de zorg voor de eigen kinderen of andere afhankelijke personen op zich nemen omwille van een gebrek aan (betaalbare) opvang. In het Vlaams Gewest omvat deze groep 47 000 personen, of 1,2% van de bevolking op arbeidsleeftijd. De omvang van de inzetbaren halveerde van 2,5% van de totale bevolking (of 94 000 personen) in 2012 naar 1,2% (of 47 000 personen) in 2019 (figuur 37). Tabel 18 toont aan dat vrouwen, kortgeschoolden, jongeren, 55-plussers, personen geboren buiten de EU en personen met een arbeidshandicap oververtegenwoordigd zijn bij deze categorie van niet-beroepsactieven tegenover hun respectievelijk aandeel in de beroepsbevolking. De redenen waarom zij niet actief zoeken naar werk, noch zich beschikbaar stellen voor werk, lijken op basis van extra data-analyses vrij divers te zijn en kunnen ook binnen groepen met dezelfde achtergrondkenmerken uiteenlopen. De voornaamste redenen die we kunnen detecteren zijn: denken te oud te zijn voor de arbeidsmarkt (15,7%), het volgen van een opleiding (16,7%), tijdelijke ziekte of arbeidsongeschiktheid (16,7%), en de zorg op zich nemen voor kinderen of andere afhankelijke personen (17,5%).

Figuur 38: Aantal (x 1000) en aandeel (%) huisvrouwen en -mannen in de bevolking | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2012-2019

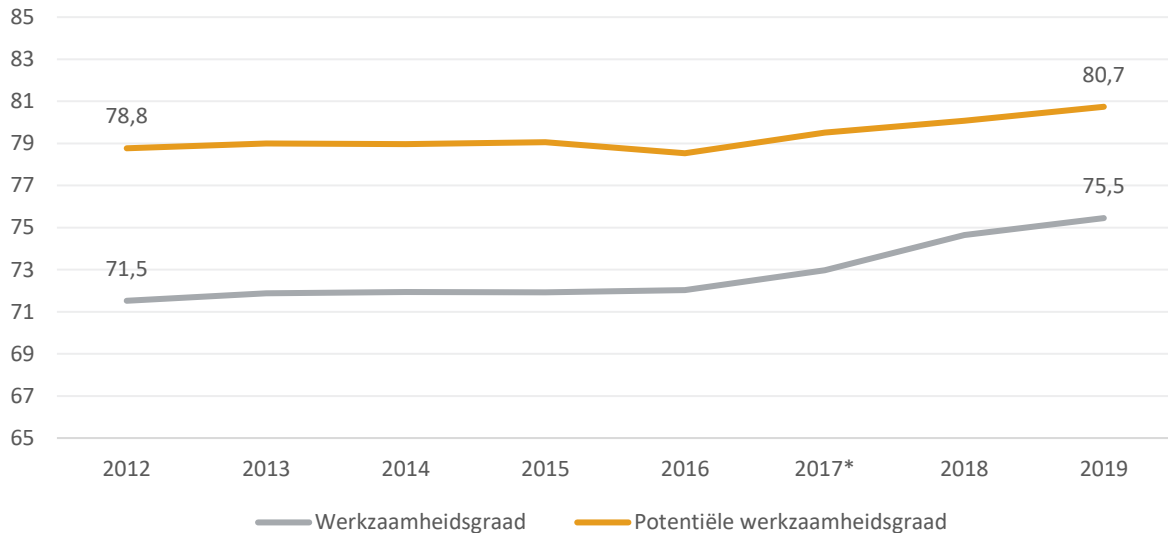
Noot: *In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Als laatste kijken we naar een subgroep van de niet direct inzetbaren, meer bepaald de huisvrouwen en -mannen. In 2019 geven 127 000 personen aan *huisvrouw- of man* te zijn, en dit omwille van *andere* redenen dan gebrek aan of te dure opvang (3,3% van de totale Vlaamse bevolking tussen 20 en 64 jaar). We kunnen ze dus duidelijk onderscheiden van de huisvrouwen of -mannen die tot de inzetbare niet-beroepsactieven behoorden. Deze groep is niet direct inzetbaar, maar een deel van hen zou in de toekomst wel inzetbaar kunnen worden. In 2012, het begin van de tijdreeks, ging het nog om 164 000 personen of 4,3% van de bevolking (figuur 38). Het profiel van de groep huisvrouwen en -mannen wijkt af van de vorige groep. Zo nemen vrouwen met 98,2% een prominente plaats in. Wat opleidingsniveau betreft, valt het op dat 43,8% kortgeschoold is, terwijl kortgeschoolden maar 18,4% van de totale bevolking vertegenwoordigen. Als we een verdere opsplitsing maken naar leeftijd, stellen we vast dat iets meer dan de helft (55,2%) in de middelste leeftijdscategorie valt en dat 42,7% 55 jaar of ouder is. Die laatste categorie is oververtegenwoordigd aangezien de 55-plussers slechts 23,6% uitmaken van de totale bevolking. Ook personen geboren buiten de EU komen vaker voor (33,7% versus 8,9% in de totale bevolking) (zie tabel 18).

Mogelijke werkzaamheidsgroei

Figuur 39: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2012-2019

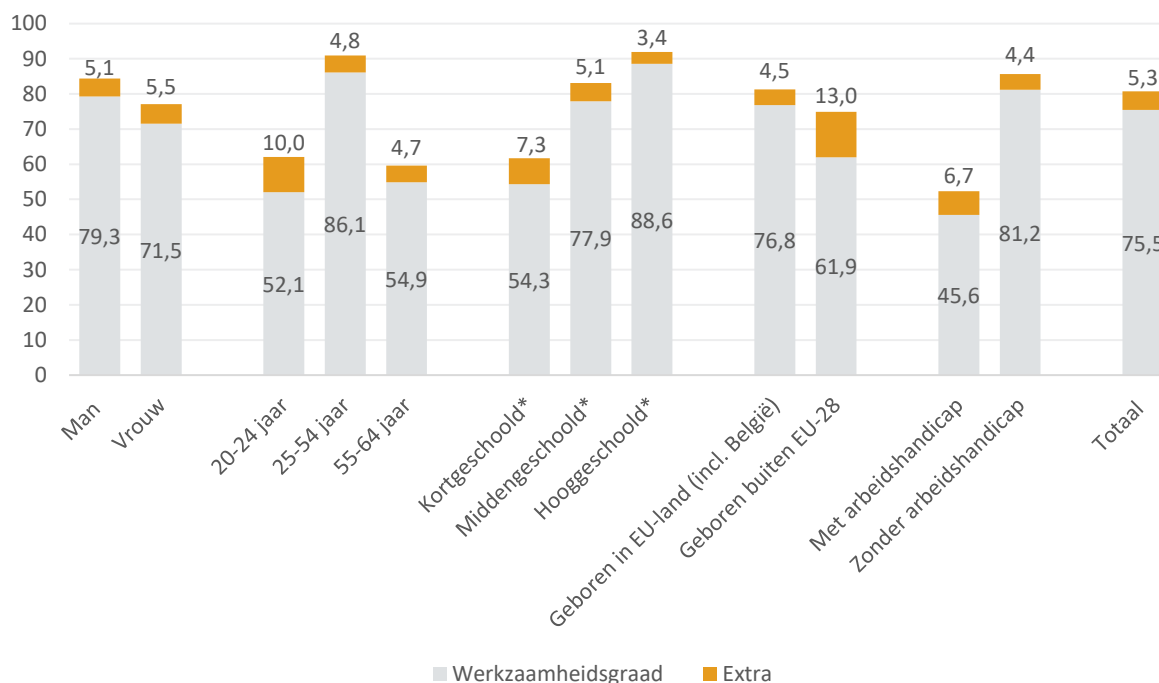
Noot: De niet-werkende potentiële arbeidsreserve omvat de werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de inzetbare niet-beroepsactieven.

*In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

In figuur 39 gaan we na hoe de werkzaamheidsgraad zou worden opgehoogd als we erin slagen om de op het eerste gezicht 'makkelijkste' groepen van arbeidsreserve aan de slag te krijgen bovenop de werkende populatie van 2019. Meer specifiek bekijken we hoe de werkzaamheidsgraad verandert als we de actieve werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en inzetbare niet-beroepsactieven aan het werk zouden krijgen. Deze groepen staan ook gekend als de potentiële arbeidsreserve. We kunnen op deze manier de potentiële werkzaamheidsgraad in kaart brengen, een oefening die we reeds een aantal keer uitvoerden in het verleden. Het gaat hier om een theoretische denkoefening, waar enkel gekeken wordt naar de aanbodzijde en waar de arbeidsvraageffecten niet in rekening worden gebracht. Om dit potentieel effectief te benutten, moet uiteraard ook de arbeidsvraag voldoende aantrekken. In 2019 bedraagt de globale werkzaamheidsgraad voor de 20- tot 64-jarigen 75,5% in Vlaanderen. Indien de arbeidsreserve ingeschakeld zou worden als werkenden bovenop de huidige werkende populatie, dan zou de werkzaamheidsgraad 5,3 procentpunten hoger liggen (80,7%). Vlaanderen zou hiermee in één klap dus de aansluiting vinden met de Europese toplanden op vlak van werkzaamheidsgraad.

Figuur 40: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve, opgesplitst naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2019

Noot: De niet-werkende potentiële arbeidsreserve omvat de werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de inzetbare niet-beroepsactieven.

*Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 20- tot 64-jarigen.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

Wanneer we kijken naar een aantal socio-demografische kenmerken merken we op dat er vooral bij de meest kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt veel progressiemarge is (figuur 40). Deze groepen hebben een lagere werkzaamheidsgraad dan gemiddeld, maar doordat ze oververtegenwoordigd zijn in de potentiële arbeidsreserve is er nog veel groei mogelijk. Kortgeschoolden bijvoorbeeld kennen in 2019 een werkzaamheidsgraad van 54,3%. Dit cijfer groeit aan tot 61,6% indien alle kortgeschoolden uit de potentiële arbeidsreserve aan de slag zouden gaan. Van de personen geboren buiten de EU-28 (61,9%) en personen met een arbeidshandicap (45,6%) is eveneens een relatief laag aandeel aan het werk, zodat ook deze groepen met een versterkte inzet van hun arbeidsreserve nog een groei in potentiële werkzaamheid kunnen hebben. Bij de personen geboren buiten de EU-28 is deze potentiële winst erg uitgesproken met +13 procentpunten, tot bijna hetzelfde niveau als de personen geboren in een EU-land (74,9%). Bij personen met een arbeidshandicap komen we tot een potentiële aangroei van 6,7 procentpunten.

Focus: inschrijving bij RVA of VDAB

Tabel 17: Inschrijving bij RVA of VDAB, van personen die zoekend of beschikbaar zijn | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2019

	Totaal aandeel ingeschreven bij VDAB of RVA	Aandeel ingeschreven met uitkering	Aandeel ingeschreven zonder uitkering
Zoekend of beschikbaar	55,2	37,9	17,3
Inzetbare niet- beroepsactieven	59,7	50,3	9,5

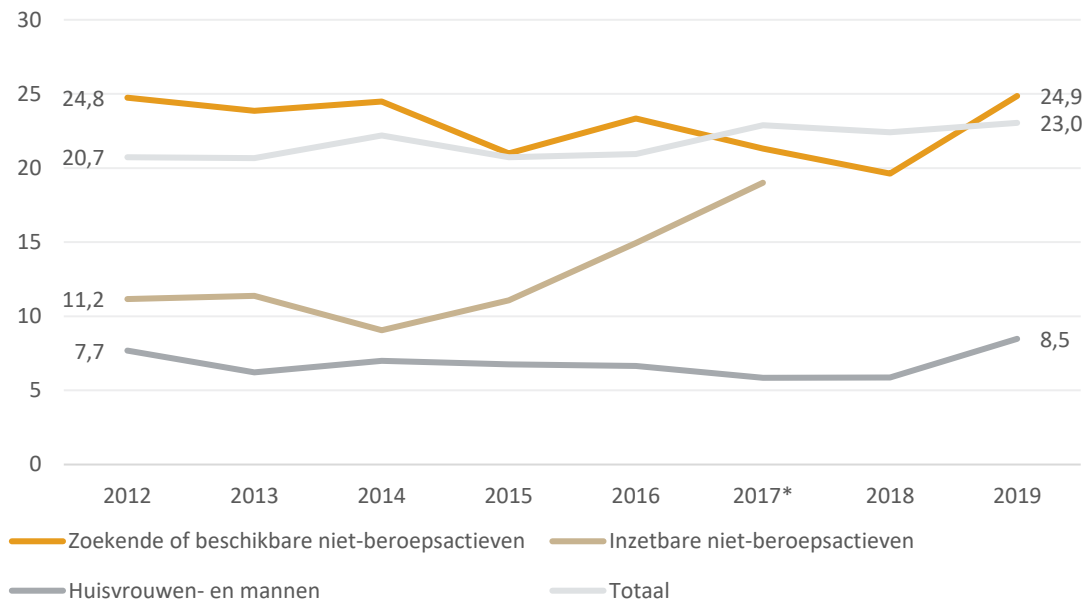
Noot: Huisvrouwen en -mannen worden in deze tabel buiten beschouwing gelaten omwille van te kleine aantallen.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/DWSE)

In tabel 17 bekijken we of de personen uit de arbeidsreserve al dan niet ingeschreven zijn bij de RVA of VDAB en of ze een RVA-uitkering ontvangen. Bij de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven was in 2019 55,2% ingeschreven bij VDAB of RVA: 37,9% was ingeschreven en ontving eveneens een uitkering, 17,3% was ingeschreven zonder uitkering. Bij de inzetbare niet-beroepsactieven lag dit aandeel met 59,7% net iets hoger: 50,3% was ingeschreven met een uitkering en 9,5% was ingeschreven zonder uitkering. De potentiële arbeidsreserve is met andere woorden voor meer dan de helft gekend bij de betrokken instanties waardoor hun band met de arbeidsmarkt nog niet helemaal verbroken is.

Deelname aan vorming

Figuur 41: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2012-2019

Noot: In 2018 en 2019 zijn er geen data voor de categorie inzetbare niet-beroepsactieven omwille van te kleine celaantallen. In 2017 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

We bekijken vervolgens de opleidingsdeelname in de twaalf maanden voorafgaand aan de bevraging (figuur 41). In 2019 nam 24,9% van de personen die zoekend of beschikbaar zijn, deel aan een opleiding in het regulier onderwijs of daarbuiten. Op zeven jaar tijd is het aandeel onveranderd gebleven (24,8% in 2012). Deze percentages liggen in zekere mate in lijn met de opleidingsdeelname van de totale bevolking. Bij de huisvrouwen en -mannen ligt dit cijfer veel lager: slechts 8,5% volgde een opleiding. Hoewel de opleidingsdeelname van de huisvrouwen en -mannen in Vlaanderen veel lager ligt dan de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven, is dit cijfer wel licht gestegen tegenover 2012 (7,7%). De inzetbare niet-beroepsactieven liggen tussen de andere groepen in. In 2012 nam 11,2% deel aan een opleiding, sinds 2014 is dat aandeel exponentieel toegenomen. Doordat deze groep tussen 2012 en 2019 gehalveerd is, kan er in de laatst beschikbare jaren geen betrouwbare uitspraak gedaan worden over de opleidingsdeelname van deze groep.

Socio-demografische kenmerken

Tabel 18: Aandeel (%) personen in verschillende groepen uit de arbeidsreserve opgesplitst naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2019

	Totale bevolking	Zoekend of beschikbaar	Inzetbare niet-beroepsactieven	Huisvrouwen- en mannen
Geslacht				
Man	50,3	43,6	42,0	nb
Vrouw	49,7	56,4	58,0	98,2
Onderwijsniveau^a				
Kortgeschoold	18,4	24,8	39,7	43,8
Middengeschoold	40,6	43,0	42,7	38,3
Hooggeschoold	41,0	32,2	17,7	17,9
Leeftijd				
20-24 jaar	9,7	18,5	17,2	nb
25-54 jaar	66,7	65,4	44,0	55,2
55-64 jaar	23,6	16,1	38,8	42,7
Geboorteland				
Geboren in België	85,3	70,5	71,3	58,5
Geboren in EU-28 (excl. België)	5,8	9,0	nb	7,8
Geboren buiten EU-28	8,9	20,5	22,6	33,7
Arbeidshandicap				
Met arbeidshandicap	15,4	27,9	26,2	13,4
Zonder arbeidshandicap	84,6	72,1	73,8	86,6

Noot: ^a Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (20-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 20- tot 64-jarigen.

Nb wijst op een niet betrouwbaar gegeven wegens te kleine celaantallen.

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) EAK (Bewerking Steunpunt Werk/Departement WSE)

9. Methodologie

Met uitzondering van de uitstroom naar werk (VDAB), zijn vrijwel alle cijfers in dit rapport afkomstig uit de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK). Dit is de Belgische versie van de Europese Labour Force Survey. Met het gebruik van deze bron is verzekerd dat 1) de cijfers relatief actueel zijn (andere databronnen kennen doorgaans meer vertraging), 2) dat de cijfers over de verschillende groepen die in dit rapport besproken worden onderling vergelijkbaar zijn, en 3) dat de gebruikte begrippen en definities internationaal vergelijkbaar zijn. Voor meer cijfers en toelichting kan u terecht op de website van het Steunpunt Werk (www.steunpuntwerk.be) en op Eurostat (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>). Hieronder geven we nog eens definities weer van de in dit rapport gebruikte begrippen.

De indeling in **werkenden, werklozen en niet-beroepsactieven** is gebaseerd op de definitie van het Internationaal Arbeidsbureau (ILO).

- De *ILO-werkenden* zijn personen die in de referentieweek minstens één uur betaalde arbeid hebben verricht.
- De *ILO-werklozen* zijn de niet-werkenden die afgelopen vier weken actief naar werk gezocht hebben en onmiddellijk beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt (=binnen de twee weken een nieuwe job kunnen beginnen), samen met de niet-werkenden die een job hebben gevonden die binnen de drie maanden begint.
- De *ILO-niet-beroepsactieven* zijn personen die niet tot de ILO-werkenden noch tot de ILO-werklozen behoren.

Werkloosheidsgraad: toont de mate waarin de actieve bevolking werkloos is, volgens de ILO definitie: $ILO\text{-}werklozen / (ILO\text{-}werklozen + ILO\text{-}werkenden)$

Werkzaamheidsgraad: toont de mate waarin de bevolking aan het werk is: $ILO\text{-}werkenden / totale\ bevolking$

Onderwijsniveau: wordt ingedeeld aan de hand van het hoogst behaalde diploma van de respondent; deze indeling komt overeen met de internationaal geldende ISCED-indeling (International Standard Classification of Education).

- *Kortgeschoolden* zijn de personen zonder eindexamen van het secundair onderwijs (ISCED 1997: 0-2; ISCED 2011: 0-2)
- *Middengeschoolden* zijn de personen met een diploma van het secundair onderwijs van de 3de graad, samen met de personen in het bezit van een diploma postsecundair niet-hoger onderwijs (ISCED 1997: 3-4; ISCED 2011: 3-4)
- *Hooggeschoolden* zijn de personen met een diploma hoger onderwijs (inclusief voortgezette universitaire opleiding en een doctoraat met proefschrift) (ISCED 1997: 5-6; ISCED 2011: 5-8)

NEET-jongeren (Not in Employment, Education or Training): jongeren in de leeftijdsgroep 15 tot 24 jaar die noch een opleiding volgen, noch aan het werk zijn.

Op basis van de Europese definities wordt een jongere als NEET beschouwd wanneer hij of zij geen opleiding volgde in de referentieperiode van vier weken. Dit betekent dat ze geen regulier onderwijs mogen volgen noch student in vakantie mogen zijn, noch een opleiding buiten het reguliere onderwijs mogen volgen. Daarenboven is hij of zij niet aan het werk.

Opleidingsdeelname: In dit rapport kiezen we er bewust voor om de opleidingsdeelname in een periode van twaalf maanden weer te geven, in plaats van de meer gangbare definitie in de laatste vier weken voor de bevraging. De meting van opleidingsdeelname in de laatste vier weken zegt vooral iets over de intensiteit waarmee opgeleid wordt ("elke maand volgt x% van de bevolking opleiding"), terwijl

de meting over twaalf maanden ons meer vertelt over toegang tot opleiding (“slechts x% van de bevolking nam het voorbije jaar deel aan opleiding”). Opleidingsdeelname wordt gedefinieerd als het aandeel van de bevolking (25-64 jaar) dat in de referentieperiode van twaalf maanden deelnam aan een opleiding in het reguliere onderwijs of geen opleiding volgde in het reguliere onderwijs, maar wel buiten het reguliere onderwijs.

Uitstroom naar werk: Het gaat om het aandeel niet-werkende werkzoekenden die gemiddeld in de loop van één maand aan het werk gaan, ten opzichte van het aantal niet-werkende werkzoekenden aan het begin van de maand.

Colofon

Samenstelling

Vlaamse overheid

Departement Werk en Sociale Economie
Koning Albert II-laan 35 bus 20
1030 Brussel
02 553 42 56
beleid.wse@vlaanderen.be
www.vlaanderen.be/departement-wse

Steunpunt Werk

Vlamingenstraat 83 bus 3552
3000 Leuven
01 632 32 39
steunpuntwerk@kuleuven.be
www.steunpuntwerk.be

Verantwoordelijke uitgever

Dirk Vanderpoorten
Secretaris-generaal

Sarah Vansteenkiste
Coördinator Steunpunt Werk

Uitgave

Oktober 2020

Depotnummer

D/2020/3241/237

ISBN

9789040304224